БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилеттинген

1961 ч. ИЮНЬ 4 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 131 (4921)

Өртээ 2 көп.

Конкурстуң хуусаазын узаткан

МОСКВА. (СЭТА). СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели «Школаларга төөгү башкылаашкынынга чамдык өскерилгелерни киирер дугайында» 1959 чылдың октябрь 8-те доктаалы-биле төөгүнүң чаа өөредилге номнарын конкурстар чуруму-биле белеткээр болгаш дужаар деп, РСФСР-ниң Чырыдыышкын министерствозунга хүлээткен турган. Ылаңгыя ортумак школаларның 9—11 класстарынга өөренир даштыкы чурттарның чаа болгаш эң чаа төөгүзүнүң, ССРЭ-ниң төөгүзүнүң талазы-биле бүдүрүлге өөредилгезин холбаштырган өөредилге номнарын белеткээри көрдүнген турган.

Өөредиле номнарын ажылдап кылырын доозарынга эң таарымчалыг байдалдарны авторларга тургузуп бээр сорулга-биле ортумак школаларның 9—11 класстарынга өөренир төөгүнүң бүдүрүлге өөредилгези-биле холбаштырган өөредилге номнарының конкурска киирериниң хуусаазын 1961 чылдың декабрь 1-ге чедир узаткан.

Суггарылга—бедик дүжүттү хандырар

Областың тараажылары болгаш механизаторлары бо чылын тараа болгаш тараа-бобы культураларының тарылгазын кыска хуусаада, агротехниктиг негелделер ёзугаар чоруткаш, ам кукуруза, картофель болгаш ногаа культураларының тарылгазын чорудуп турарлар. Коммунистиг партияның XXII съездизинге белек кылдыр Төрээн чуртка 6,4 миллион пуд тарааны бээр, мал ажылынга быжыг чем-суурну тургузарын хандырар дугайында областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилериниң алган социалистиг хүлээлгелерин алдарлыы-биле күүседир дээш бүгү көдээ ажыл-агый культураларының бедик дүжүттерин өстүрүп алырынга часкы тарылга ажылдың эгези болур. Үнүштериниң чайгы ажаалдазы, ылаңгыя эки суггарылга агаар-бойдустуң байдалындан хамаарылга чокка бедик дүжүттү алырын хандырар.

СЭКП ТК-ның январь Пленуму чер ажылын улам ыңай хөгжүдеринге суггарылганың ужур-дузазын онзалап демдеглээн болгаш чуртка суггарылганы чорударының тодаргай хемчеглерин айыткан. Ол Пленумга эш Н. С. Хрущевтуң чугаалааны болза: «Бис бодаарывыска, бойдустуң байдалын эргелеп-башкарарынга өөренип албаалак турувуста магадыларын дүжүттерни алырының эң-не ынаныштыг аргазы болза ирригация — миллион-миллион га черлерни суггарары болгаш сугландырары болур».

Пленумнуң айтыышкынын удуртулга болдурбушаан бистиң областың колхозтары, совхозтары бо чылын 45 мүң га ажыг янзы-бүрү культураларның часкы болгаш чайгы суггарылгазын чорудар сорулганы салган. Июнь 1-ге чедир областа 12090 га чер суггартынган азы план 26,7 хуу күүсеттинген. Чөөн-Хемчик районнуң ажыл-агыйлары 3700 га черни суггарган. Ооң иштинде «Сүт-Хөл» совхоз Алаштың, Актың болгаш өскедаа суггарылга бугаларын ажыглалга кииргени-биле 2100 га черни суггарган. Ол ышкаш Барыын-Хемчик районнуң «Шекпээр», Бай-Тайга районнуң «Тээли» совхозтарның кайызы-даа мүң ажыг ганы суггарганнар.

Областа сугнуң аажок элбек курлавырын болгаш ажыглаттынып болур аргалыын ап көөрге, үстүнде көргүзүүнү шоолуг эвес деп санаар херек. Бисте чаа черден буга үндүрер хамаан чок, шаандан бээр ажыглаттынып келген болгаш сөөлгү үеде кагдынган улуг-даа, бичедаа суггарылга бугаларының хөй кезии ажыглаттынмайын турар хевээр. Улуг-Хем районда «Күш-ажылдың хостуу» колхоз Эйлиг-Хем бугазын, «Найырал» совхоз Аймыырлыг бугазын ажыглалга кииргенден ангыда, өске бугалар ажыглаттынмайын турар. Ылаңгыя Чаатының, Баян-Колдун белен кылып ап болур бугалары, Чаа-Хөлде Терезиннин, Бедик-Хавактың мурнунда ажыглаттынып турган суггарылга бугалары ажыглалдан үнген хевээр, оларже бо чылын кым-даа хол дегбээн.

Барыын-Хемчикте Барлык бугазы ам-даа бүрүн ажыглаттынмаан. Чөөн-Хемчик, Барыын-Хемчик болгаш өске-даа районнарда суггаттыг черлер хөй турбуже-ле кукуруза ышкаш суггарылга негеттинер культураның тарылгазын кол нуруузунда суггат чок кургаг черлерде чорудуп турары шын эвес.

Үнүштерге суггарылганың ажык-дузазын шак мындыг үнелеп көрбес, «агаар-бойдус билгей-аан» дээш олурар хөөннерден чайлаар херек. Чайгы чаъс суглары хөрзүннү хандыр шыгыдып, үнүштериниң дазыл системазын чедиштир хандырып шыдавас. Оон ыңай чаъс колдуунда үнүштериниң өзүп үнери барык доктаай берген үеде — август, сентябрь айларда болгулаар болгай. Ынчангаш чайгы суггарылганың эң ажыктыг үези июнь, июль айлар болур.

Чоокта чаа болуп эрткен СЭКП Тыва обкомунуң VIII пленумунуң доктаалында тарылгаларның чайгы ажаалгазын чорударының хемчеглеринде суггарылганы онзалап айыткан. Чайгы суггарылганы дораан эгелээрин, суггарыкчыларның ажылын ийи ээлчегде ажылдаар кылдыр организастаарын, материалдыг сонуургалды бедидер сорулга-биле суггарыкчыларның ажылынга күш-ажылдың немелде төлевирин тургузарын обкомнуң пленуму областың көдээ ажыл-агый эргелелинге, совхозтар трезинге, СЭКП райкомнарынга болгаш райкүүскомнарга дааскан.

Ам бо айтыышкынны күүседип, эрте чаштынган тарааларны суггарар өйү келген болгаш харын чамдык черлериниң тарааларының үнүжү өлшык чедишпезинден ара доктааксап турар үүл бар. Моон ужурунда суггарылгаже бүгү күштерни мобилизастаары колхозтарның болгаш совхозтарның хүннүң эң чугула айтырыы болур. Дүрген ажыглалга киирип апкы дег суггарылга системаларының септелгезинче күштү салыры, суггарыкчыларның составын четчелеп тургузары, оларга дуржулгалыг кижилерни, коммунистерни болгаш комсомолчуларны киирери, чогуур чепсек-херексел-биле оларны хандырары эргежок чугула.

Суггарылганың темпизин дүргедедири-биле кады ооң шынарынче кол кичээнгейни салыр. Дески эвес, ооң-деликтиг кылдыр суггарар болза тарааларның үнүжү болгаш быжыды бир аай эвес болуруи утпас херек. Суггарыкчыларның ажылын шын башкарары, суггарылганың бедик шынары дээш демиселди чорудары агрономнарының дорт хүлээлгези болур.

Суггарылга звеноларының, тус-тус суггарыкчыларның ортузунга эң эки суггарылга дээш социалистиг чарышты калбартыры колхозтарда, совхозтарда партия организацияларының бедик дүжүт дээш демиселге ээлчеглиг чугула сорулгаларының биреэзи болур. Эрткен чылдың кайдаачал чайынында Сүт-Хөлге, Барыын-Хемчикке болгаш өске-даа черлерге суггарган тараа культураларының гектар бүрүзүнден он ажыг центнер дүжүттү алган турда, а суггартынмаан черлериниң дүжүду оон ийи-үш катап эвээш болгулаан болгай. Моон ап көөрге, эки суггарылга агаар-бойдустуң кандыг-даа байдалында бисте магадылалдыг дүжүттү черле бээр.

Областа халас агып чыдар суг курлавыры эгээртинмес. Бедик дүжүт алырының ол курлавырын чөп ажыглап, суггарылгаже күштү мобилизастаары ам областың тараажыларының эң чугула сорулгазы.

Н. С. ХРУЩЕВ—ВЕНАДА

Чүректиң ханызындан үдээшкин

БРАТИСЛАВА, июнь 2. (СЭТА). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев ЧССР-ниң чазаанның чалааны-биле келгеш, Чехословакияга 3 хүн турганының соонда, АКШ-тың президентизи Дж. Кеннеди-биле ужуражыр дээш Братиславадан Венаже бөгүн поезд-биле чорупкан.

ССРЭ-ниң болгаш ЧССР-ниң күрүне туктары-биле, аңаа кызыл туктар-биле, лозуннар-биле каастап, шимээн Братислава вокзалынга сагыш-сеткилдиң ханызындан, акы-дүнмалышкы ёзу-биле үдээнгер. Вокзалдың чанынга чыылган хөй мүң кижилер эш Н. С. Хрущевка изиг байырны чедирип турганнар. ЧКП ТК-ның бирги секретары, республиканың президентизи А. Новотныйга баштаткан ЧССР-ниң партия, күрүне болгаш хөй-ниитинин удуртур ажылдакчылары эш Н. С. Хрущев-биле чүректиң ханызындан байырлажып чарылганнар.

Чаагай йөрээл салыышкыннары болуп турда поезд перрондан шимчеп чорупкан.

ВЕНАДА ЧЕДЕ БЕРГЕНИ

ВЕНА, июнь 2. (СЭТА). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев АКШ-тың президентизи Дж. Кеннеди-биле ужуражыр дээш бөгүн тускай поезд-биле Венада чеде берген.

ССРЭ-ниң болгаш Австрияның күрүне туктары-биле каастап, шимээн Венаның Мурнуу-Чөөн вокзалынга Совет чазактың баштының болгаш ону үдеп чоруур кижилери Австрия Республиканың президентизи Адольф Шерф, федералдыг канцлер Альфонс Горбах, оралакчы канцлер Бруно Питтерман, Австрияның федералдыг чазаанның кежигүннери, дипломаттыг корпустуң кежигүннери. Венада совет элчин чериниң болгаш өске-даа совет организацияларның ажылдакчылары, австри хөй-ниитинин төлөөлекчилери уткааннар.

Австрияның президентизи А. Шерф ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевка байыр чедирип чүве чугаалаан.

Совет чазактың баштыны харыызынга сөс ап чүве чугаалаан.

Оон соонда олар Совет чазактың баштыңынга алдар болдурган хүндүлелдиң таңнылын чыскаай турган вокзалдың кол эжинче чорупканнар. ССРЭ-нин болгаш Австрия Республиканың гимнилерин күүсеткен турган.

Н. С. Хрущев биле Адольф Шерф машинада олуттарга олурупканнар.

Шуушкан машиналар Австрияның президентизинин турар чериниче чорупкан.

Оруктуң бүгү дургузында мүң-мүң кижилер Совет чазактың баштынынга изиг байырны чедирип турганнар.

Совет-сомали дыңнадыг

Совет чазактың чалаанын ёзугаар Сомали Республиканың премьер-министри Абдирашид Али Шермарк болгаш ону үдээн кижилер Совет Эвилелинге 1961 чылдың май 24-тен июнь 2-ге чедир туруп турган.

Сомалиниң премьер-министри ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев-биле каш удаа ужурашкан. Совет чазактың баштыны болгаш Абдирашид Али Шермарк олар болган ужуражыышкыннарның үезинде совет-сомали харылзааларның база делегейнин чамдык чугула айтырыгларының талазы-биле санал-онал солчушканнар.

Сомали Республиканың премьер-министри Совет Эвилелинге чоруп турган үезинде совет-сомали чугаалажыышкыннар болган. Ийи чурттарның аразынга экономиктиг, техниктиг болгаш культурлуг кады ажылдажылганы хөгжүдериниң айтырыгларын чугаалажыышкыннарның киржикчилери чугаалажып көрген.

Совет болгаш сомали талаларның аразынга делегей айтырыгларының талазы-биле санал-онал солчуушкуннары болуп турда чепсегленииишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери, колониализмни бүрүнү-биле узуткаары дээш демисел, тайбын кожа-хелбээ догуннаашкын дээш делегейге чаа дайын үскүлежиишкининиң айыылын бүгү-де аргалар-биле чайладыры дээш демисел дээн чергелиг ындыг чугула айтырыгларның талазы-биле ийи чурттарның чазактарының үзел-бодалының ниити болуп турары илерээн.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущев биле АКШ-тын президентизи Дж. Кеннединин ам болур ужуражыышкынынга байыр чедирип турар мен деп Сомали Республиканың премьер-министри медеглээн болгаш делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чымчадырынга база делегейниң өйү келген айтырыгларын шиитпирлээринге ол ужуражыышкын идигни бээр дээрзинге идегелин илереткен.

Африканы атом чок зона болдурар дугайында Африканың чамдык күрүнелериниң саналдарын шиитпирлии-биле деткип турар бис дээрзин совет тала база катап бадыткаан.

Португал колонизаторларның Анголада өскүткен хан төгүүшкүнүг болуушкуннарынга ийи талаларның кайызы-даа ханызы-биле килеңнеп турарын дыңнадыгда илереткен, Конго Республикага удур империалистиг агрессияны ийи талалар буруу шапкан болгаш амгы үеде чоруттунуп турар француз-алжир чугаалажыышкыннар үре-түннелдиг түңнелдерге чедирип, алжир улус хосталганы, бүрүн эргени болгаш национал хамаарышпас чорукту чедип алыр дээрзинге идегелди дыңнадыгда илергейлеп турар.

Экономиктиг болгаш техниктиг кады ажылдажылга дугайында садыглажыышкын дугайында база Совет Эвилелинин болгаш Сомали Республиканың аразынга культура талазы-биле кады ажылдажылга дугайында дугуржулгага атты салырын чугаалажыышкыннарының түннелинде ийи талалар дугурушканнар.

Сомали таланың күзелинге дүүштүр ол чурттуң үлетпүрүн болгаш кедээ ажыл-агыйны хөгжүдеринге 40 миллион рубль хемчээлдиг чиигелделиг, үр хуусаалыг чээлини база 7 миллион рубль түңне 5 чыл чедир хуусаалыг чиигелделиг бараан чээлизин Сомали Республикага тыпсырын Совет чазак чөпшээрээн.

Ийи эмнелге черин, ортумак школаны, типографияны болгаш радио станциязын тудар талазы-биле Сомалиниң чазаанга халас дузаламчыны көргүзер деп Совет чазак шиитпирлээн.

Садыг талазы-биле совет-сомали харылзааларны улуу-биле хөгжүдери садыг дугайында дугуржулгада көрдүнген.

Бот-боттарынга культура талазы-биле ажыктыг харылзааларны быжыглаарын болгаш калбартырын база эртем, чырыдыышкын, кадык камгалалы, чеченчогаал, уран түүл болгаш спорт талазынга дуржулга солушчурун культура талазы-биле кады ажылдажылга дугайында дугуржулгада көрүп турар.

Сомали Республиканың премьер-министри Абдирашид Али Шермарктын Совет Эвилелинге кээп чорааны ийи чурттарның аразында харылзааларны хөгжүдеринге болгаш быжыглаарынга чугула салыышкын болган дээрзин дыңнадыгның түңнелинде совет тала демдеглеп турар.

(СЭТА).

Коломнонуң комбайннары

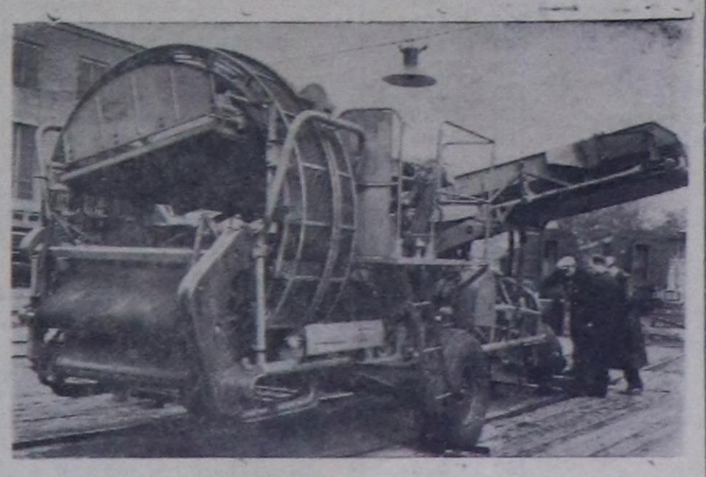

МОСКВА ОБЛАСТЬ. Коломнонуң тепловоз тудуунуң В. В. Куйбышев аттыг заводу картофель ажаап алыр «КГП-2» дээр чаа комбайннарны бүдүрүп үндүрерин эгелээн. Рязань областың «ККР-2» деп комбайнындан ылгалыштыр бо чаа комбайн болза эң-не бүдүрүкчүлүг болгаш ажаап алыышкын үезинде оорган картофельдиң чидирии эвээш болуп турар.

Дүжүт ажаап алыышкынының кампаниязы эгелээринге чедир ук завод бир мүң ындыг чаа машиналарны бүдүрүп үндүрер.

ЧУРУКТА: Картофель ажаап алыр «КГП-2» дээр чаа комбайнны чагыкчыга чорударының мурнында ооң шенелделерин чорудуп турары.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Сомали Республиканың премьер-министри Абдирашид Али Шермарктың Москвадан чорупканы

Албан ужурунда ССРЭ-ге кээп чораан Сомали Республиканың премьер-министри Абдирашид Али Шермарк июнь 2-де Москвадан Прагаже «ИЛ-18» деп тускай самолет-биле чорупкан. Сомали чазактың төлөөлери база-ла оон-биле кады чорупканнар.

Внуково аэродромунга ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазының бирги оралакчызы А. И. Микоян биле А. А. Шермарк олар найыралдыг чугаа солушканнар.

(СЭТА).

АКШ-тың Президентизи Д. Кеннединиң Венада чедип келгени

ВЕНА. (СЭТА). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев-биле ужуражыр дээш Американың Каттышкан Штаттарының президентизи Д. Кеннеди майның 3-те Венада чедип келген. АКШ-тың күрүне секретары Д. Раск, АКШ-тың ССРЭ-де элчини Л. Томсон, чөвүлекчи Ч. Болен болгаш өскелер-даа оларның-биле кады база чедип келгеннер.

ЧЕДИ ЧЫЛДЫҢ КИЖИЛЕРИ

Партияның XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыш «Тыва кобальт» комбинаттың коллективинде улам калбарып турар. Даг ажылдарының участогунда өрүмнекчи Иван Григорьевич Балабанов бүдүрүлге ажылдарынга эң бедик көргүзүглерни чедип албышаан, чарыштың мурнаачыларының одуруунда быжыы-биле туржуп турар. Балабановтуң ажылдап турар бригадазы изиг бус дамчыдар хоолайлар салыр тоннельдиң тудуунга ай санында планын 130—140 хуу чедир күүседип турар.

ЧУРУКТА: өрүмнекчи И. Г. Балабанов.

Фото Сиротиннии.

М. В. ХРУНИЧЕВ

СЭКП ТК-дан болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинден

Күрүнеиң шылгарыңгай ажылдакчызы, СЭКП Төп Комитединиң кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Эртем-шинчилел ажылдарын удуртур талазы-биле Күрүне комитединиң даргазы, ССРЭ-ниң Дээди Совединин депутаты, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры—эш **Михаил Васильевич ХРУНИЧЕВТИҢ** 1961 чылдың июнь 2-де хенертен мөчээнин Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели ханы кажыдал-биле дыңнадып тур.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ. ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумундан

Күрүнеиң шылгарыңгай ажылдакчызы, СЭКП Төп Комитединиң кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Эртем-шинчилел ажылдарын удуртур талазы-биле Күрүне комитединиң даргазы, ССРЭ-ниң Дээди Совединин депутаты, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры **Михаил Васильевич ХРУНИЧЕВТИҢ** мөчээнин ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиуму ханы кажыдал-биле дыңнадып тур.

* * *

Күрүнеиң шылгарыңгай ажылдакчызы, СЭКП Төп Комитединиң кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Эртем-шинчилел ажылдарын удуртур талазы-биле Күрүне комитединиң даргазы, ССРЭ-ниң Дээди Совединин депутаты, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Михаил Васильевич Хруничевтиң өлекке мөчээни-биле холбаштыр ханы кажыдалын илергелээн телеграммаларны СЭКП ТК-га, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунга чоруткан черлер болза:

Украинаның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди, Украин ССР-нин Дээди Совединин Президиуму болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели;

Казахстанның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди, республиканың Министрлер Чөвүлели;

Үзбекистанның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели;

Азербайджанның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели;

Арменияның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели;

Таджикистанның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди, Таджик ССР-нин Дээди Совединин Президиуму болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели;

Киргизияның Коммунистиг партиязының Төп Комитеди болгаш республиканың Министрлер Чөвүлели;

СЭКП-нин Ленинград область болгаш хоорай комитеттери;

Партияның Кур чер крайкому болгаш крайкүүском;

Белорус ССР-нин Министрлер Чөвүлели;

Грузин ССР-нин Министрлер Чөвүлели;

Литва ССР-нин Министрлер Чөвүлели;

Латви ССР-нин Министрлер Чөвүлели;

Туркмен ССР-нин Министрлер Чөвүлели;

Молдавияның Министрлер Чөвүлелиниң Күрүнеиң эртем-техниктиг комитединиң коллективи;

«Сибсельмаш» заводтуң ажылчы чоннарының коллективи;

Балтиканың ийи дакпыр орденниг заводунуң коллективи;

Уралдың аар машина тудуунуң заводунуң коллективи.

Кажыдалды илергейлээн телеграммалар хөй-хөй өске-даа организациялардан болгаш коллективтерден база келгилээн.

Эвилелдер бажыңының залында

МОСКВА, июнь 2. (СЭТА). Эвилелдер бажыңының колонналыг залы. Залдың төвүнде бедик стол кырында Михаил Васильевич Хруничевтиң мага-бодун салган хааржакты тургускан, ону долгандыр дириг чечектер. Оларның биреэзинде бижээни: «Күрүнеиң шылгарыңгай ажылдакчызы СЭКП ТК-ның кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы—эш Михаил Васильевич Хруничевке—СЭКП Төп Комитединден болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинден». Ында-ла ооң өңнүктериниңден болгаш төреллериниңден чечектер база бар.

17 шак турда хүндүлел таңнылынга эштер Л. И. Брежнев, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов олар турупканнар.

ССРЭ-ниң министерстволарындан, төп албан черлериниңден, күрүне комитеттериниңден болгаш өске-даа организациялардан улам чаа-чаа чечектерни эккеп салгылап турган.

Колонналыг залче кирер эжиктерни ажыдыптарга чоннуң ол алдарлыг оглунуң мага-бодун мүң-мүң москвачылар ооң чаны-биле эртип көргеннер.

Совет аалчылар КУДР-де

ХАМХЫН. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Президиум кежигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги оралакчызы А. Н. Косыгинге баштаткан Совет чазак төлөөлери Көрей Улус-Демократтыг Республикада дөрт хонук чоруп турар.

Бөгүн эртен совет аалчылар, а ол ышкаш Көрейниң Күш-ажылчы партиязының ТК-зының Президиум кежигүнү болгаш КУДР-ниң Министрлер кабинединиң Даргазының бирги оралакчызы Ким Ир Мурнуу Хамген можунуң төвү — чурттуң улуг үлетүрлүг төвү Хамхын хоорайда чедип келгеннер.

Вокзал чаның шөлүнге совет аалчыларны уткууру-биле 60 мүң хире кижи чыылган.

«Совет болгаш көрей улустарының аразында мөңге болгаш бузулбас найырал делгерезин!» деп бижиктиг, байыр чедириишкининиң тугуи А. Н. Косыгинге Хамхынның чурттакчыларының өмүнээзинден тыпсып берген. Партияның можу комитединиң секретары Ли Чже Юн совет улустуң төлөөлеринге изиг байырны чедирген.

А. Н. Косыгин харыы сөс ап чүве чугаалааш, Совет Эвилелиниң хөй миллион ажылчын аңгызындан болгаш бүгү совет улустан акы-дүнманың изиг байырын хамхынчыларга дамчыткан.

Социализм тургузуушкунунга болгаш төрээн чуртун тайбың ёзу-биле катап каттыштырары дээш демиселге чедиишкиннерлиг болурун көрей эштерге А. Н. Косыгин күзээн. Митинг сөөлүнде совет аалчылар чедимуң беш чүс ажылчыннар болгаш албан-хаакчылар ажылдап турар, Хамхынның химиктиг чемишчидилгелер комбинадынче чорупканнар. Ол болза чүгле республикада эң улуг химиктиг бүдүрүлге эвес, харын-даа азоттуг чемишчидилгелер бүдүрениң талазы-биле Азияда эң улуг бүдүрүлгелериниң биреэзи болуп турар.

Совет аалчыларга хоорайның мүнмүң чурттакчылары чүректиң ханызындан байыр чедирип турганнар, А. Н Косыгинниң олурганы машинаны 60 харлыг Чан Хак Чоль доктаадыпкан. Чуртту япон эжелекчилерден хостаанының соонда совет дайынчылар өртенип турган бажындан мээң үш оолдарымның амы-тынын алганнар деп ол А. Н. Косыгинге чугаалаан. Ол, иениң өөрүп четтиргениниң демдээ кылдыр, эрги шагның мөңгүнүнден кылган ийи куда билзээн — өг-бүленің эргим эдилелин эш Косыгинге белекке берген.

Совет чазак төлөөлери хүннүң ийиги чартыында Ренсонуңу машина тудуунуң заводунга барып чорааннар. Ол болза электри энергиязының дериишкиннерин, даг рудазының, металлургияның болгаш химияның үлетпүрүнге хереглээр дериишкиннерни бүдүрериниге таарыштырган завод болур.

Кежээ Мурнуу Хамген можунуң партия комитединиң даргазы болгаш улус комитединиң даргазы Совет чазак төлөөлеринге алдар болдурган шайлалганы кылганнар.

Е. А. ФУРЦЕВАНЫҢ ИСЛАНДИЯЖЕ ЧОРУПКАНЫ

Исландияның Культура болгаш садыг министриниң чалаанын ёзугаар ССРЭ-ниң Культура министри Е. А. Фурцева июнь 2-де Исландияже чорупкан.

(СЭТА).

ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРНИ ЫЛАПТЫГ КҮҮСЕДИР

Областың колхозтарының болгаш совхозтарының кукурузачылары бо чылын кукурузаның бедик дүжүдүн алыр дээш бедиткен хүлээлгелерни ап, ам оон тарылгазын чорудуп тураралар. Олар кымнарыл база кандыг хүлээлгелерни алганыл дээрзин моон таныжып ап болур.

Олар кукурузаның бедик дүжүдү дээш демиселде

I. КОЛХОЗТАРНЫҢ КУКУРУЗАЧЫЛАРЫ

Кукурузачыларның фамилиялары	Колхозу	Быжыглаан шолу (га-биле)	Дүжүт алыр хүлээлгези (гектарда центнер-биле)
ЭРЗИН РАЙОН			
К. Төмүр-оол	«Кызыл сылдыс»	195	300
М. Азыра	«Чаа орук»	205	300
М. Сандак	«Мөрен»	195	300
Б. Серен	«Коммунизмче орук»	205	300
ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН			
К. Кызыл	Ленин аттыг	150	320
М. Удувас-оол	«Искра»	300	300
М. Долзат-оол	«Большевик»	260	350
О. Чылбак-оол	«Октябрь 30 чылы»	220	310
К. Ынаң-оол	Сталин аттыг	155	300
К. Лопсан-Серен	Сталин аттыг	155	300
БАЙ-ТАЙГА РАЙОН			
Х. Очур	«Мурнакчы»	200	300
УЛУГ-ХЕМ РАЙОН			
Д. Крайных	«Чодураа»	100	300
В. Эртине	«Чодураа»	100	300
С. Соснуй-оол	«Чодураа»	100	300
М. Конгар	«Чодураа»	100	300
А. Соскал	Жданов аттыг	80	300
Х. Сувакпит	Жданов аттыг	80	300
К. Дунгар-оол	«Күш-ажылдың хостуу»	130	300
И. Утяков	«Күш-ажылдың хостуу»	130	300
К. Күшүүл-оол	«Күш-ажылдың хостуу»	120	300
Ф. Кондрашин	«Х Улуг хурал»	100	300
М. Семис-оол	«Х Улуг хурал»	100	300
ТАҢДЫ РАЙОН			
С. Артепов	«Совет Россия»	100	300
М. Санчат	«Совет Россия»	100	300
П. Бахириев	«Совет Россия»	100	300
Г. Бошкарев	«Совет Россия»	100	300
О. Чыртак-оол	Сталин аттыг	200	300
О. Кара-оол	Сталин аттыг	200	300
Е. Ромашев	«Революцияның чалбыыжы»	125	300
А. Кузьмин	«Революцияның чалбыыжы»	125	300
А. Крошенинников	«Революцияның чалбыыжы»	125	300
Л. Шелепов	«Революцияның чалбыыжы»	125	300
БИИ-ХЕМ РАЙОН			
А. Вавилин	«Кызыл тараачын»	60	300
Е. Лебедева	«Кызыл тараачын»	150	300
С. Марчит	«Кызыл тараачын»	100	300
Н. Дмитриев	«Кызыл тараачын»	100	300
В. Калюкин	«Кызыл-тараачын»	40	300
О. Мынын-оол	«Хадың»	50	300
М. Лопатин	«Тиилелге»	150	300
П. Немкин	«Искра»	125	300
КАА-ХЕМ РАЙОН			
Ш. Белекпен	«Совет Тыва»	150	300
С. Кызыл-оол	«Совет Тыва»	150	300
М. Селезнев	«Октябрь 30 чылы»	110	400
А. Дмитриев	«Октябрь 30 чылы»	110	400
В. Максимов	«Коммунизмче орук»	145	400
А. Жуйков	«Коммунизмче орук»	140	400
В. Глушков	«Тиилелге»	100	300
В. Коломышов	«Тиилелге»	60	300
К. Яковлев	«Тиилелге»	100	300
Б. Серебренников	«Кызыл тук»	100	300
Н. Запевалов	«Кызыл тук»	130	300
С. Хурагандай	«Бурунгаар»	100	300
Т. Дүдүпей	«Бурунгаар»	100	300
А. Мижит-оол	«Бурунгаар»	100	300
В. Попов	«Ленин аттыг»	200	300
О. Бюрбю	Ленин аттыг	100	300
В. Казанцев	«Ленинчи орук»	90	350
С. Натпит-оол	«Ленинчи орук»	80	300
Н. Орлов	«Октябрь 14 чылы»	150	300
ТЕС-ХЕМ РАЙОН			
Б. Биче-оол	«Чодураа»	150	300
Г. Крапивинская	«Чодураа»	70	300
Х. Чооду	Ленин аттыг	230	300
Х. Лыкаа	«Ак-Эрик»	150	300
ӨВҮР РАЙОН			
Д. Кандан	«Торгалыг»	30	300
М. Балган	«Торгалыг»	200	300
Д. Өдекей	«Торгалыг»	70	300
К. Очур-оол	«Коммунизмче орук»	200	300
БАРЫЫН-ХЕМЧИК РАЙОН			
К. Серин	«Большевик»	270	309
II. СОВХОЗТАРНЫҢ КУКУРУЗАЧЫЛАРЫ			
И. Кара-оол	«Тээли»	90	300
С. Мукай	«Тээли»	90	320
Х. Доржу	«Тээли»	100	320
К. Хемчик	«Тээли»	90	315
Д. Докпай-оол	«Тээли»	80	310
Б. Доңгак	«Сүт-Хөл»	180	400
С. Болат-оол	«Сүт-Хөл»	200	450
М. Доржу	«Сүт-Хөл»	200	300
М. Баян	«Сүт-Хөл»	120	300
О. Хорадай	«Чыраа-Бажы»	100	300
К. Хоор-оол	«Чыраа-Бажы»	150	300
К. Дуран-оол	«Чыраа-Бажы»	150	300
О. Бүрбүлек	«Чыраа-Бажы»	200	300
С. Кошкар-оол	Дуржулга станциязы	100	300
М. Бежендей	Дуржулга станциязы	150	300
С. Сарыг-оол	«Барлык»	250	300
О. Ким	«Барлык»	250	300
С. Очур	«Барлык»	250	300
Н. Доржу	«Барлык»	250	300
М. Сюрюн-оол	«Шекпээр»	160	300
М. Бошкалдай	«Шекпээр»	200	300
К. Чадамба	«Шекпээр»	200	300
М. Таан-оол	«Шекпээр»	160	300
К. Кыргыс	«Улуг-Хая»	180	300
М. Хурагандай	«Улуг-Хая»	150	300
С. Бегзи	«Улуг-Хая»	150	300
К. Сагаан-оол	«Улуг-Хая»	200	300
П. Дадар	«Улуг-Хая»	200	300
А. Кремлев	«Найырал»	500	300
М. Көкелдей	«Найырал»	260	300
М. Ак-Лама	«Найырал»	260	300
А. Москин	«УТКА 25 чылы»	120	300
К. Норбу	«УТКА 25 чылы»	150	300
Н. Неволин	«УТКА 25 чылы»	180	300
А. Мирошников	«Элегес»	106	300
И. Тютюев	«Элегес»	100	300
Н. Точилкин	«Элегес»	110	300
В. Тропин	«Элегес»	116	300
А. Скажутин	«Элегес»	100	300
Ю. Трегубов	«Межегей»	50	320
П. Кутявин	«Межегей»	50	350
Н. Оськин	«Межегей»	100	350
П. Пикало	«Межегей»	150	400
В. Цыпушев	«Межегей»	100	350
М. Иванов	«Межегей»	150	300
В. Москаленко	«Межегей»	150	300
И. Николаев	«Межегей»	150	400
В. Булатов	«Межегей»	100	320
К. Петраков	«Кызыл партизан»	125	500
А. Беспалов	«Кызыл партизан»	125	500
Н. Федосенко	«Кызыл партизан»	100	860
В. Тырышкин	«Кызыл партизан»	100	350
Н. Федорец	«Кызыл партизан»	100	700
Ф. Рубцов	«Кызыл партизан»	100	500
П. Кобаленко	«Тиилелге»	150	400
А. Чеботарев	«Тиилелге»	150	550
О. Отук-оол	«Тиилелге»	350	450
П. Хлебопашников	«Өөк»	150	300
И. Быков	«Өөк»	150	300
М. Чамзы	«Өөк»	150	300

Ооң алган хураганы—бир кодан хой болур

Таңды районнуң «Тиилелге» совхозунуң хойжузу О. Баян-Доонуң кадарган хойлары апрельдиң ийиги чартыындан оолдап эгелээн. Дүн-хүнде 50—60 шаа хой оолдап турган болза-даа, ажылга кызымак, тудунгур хойжу чаш хураганнарны хүлээп ап, ажаап доруктурарынга четтигип турар. Бо чылын бир дугаарында оолдап турар аныяк хойлар болганда оларның чамдыктары оглун эмзирбейн баар таварылгалар база бар. Ындыг хойларга хураганнарын эмзирип өөредири хойжуга база белен эвес ажыл.

Хойжу Баян-Доо бо харыысалгалыг болгаш амырдыш чок ажылды шыдажып, оолдаан 657 хойнуң хураганнарын бүрүн камгалап алган.

О. НАЗЫН-ООЛ.

○○○○

Мал чеми культураларның кандыызын кол деп санап болурул? Ол дээрге кукуруза-дыр, эштер. Районнуң, областың, республиканың удуртукчузунга кукурузаның дүжүттүү аттестация болур кылдыр сөглеп болур байдал ам тургустунган бе? Мен бодаарымга тургустунган... Кукурузаны силоска ажыглавас, картофельди болгаш ылаңгыя чигир свёклазын бүдүрерин көвүдедиринче кичээнгей салбас болзувусса, мал чемнери эвээш болур, ынчангаш эьт болгаш сүт бүдүрерин көвүдедириниң сорулгазы шиитпирлеттинмес...

Н. С. ХРУЩЕВ.

○○○○

ТӨРЭЭН ЧУРТКА 1702 ТОННА ДҮКТҮ БЕРЭЭЛИНЕР!

* * *

Кыргылданың бир ээлчээнде

Кара-Хаак суурнуң чанында хой кыргылдазының пунктузу Төрээн чуртка хөй дүктү бээринче ажылышчилерни кыйгырган лозуннар-биле шиметтинген.

Майның сөөлгү бир аяс хүнүнүң эртенинде хойжу Чооду Наңзаттың кадарган аныяк ирттери кыргылда пунктузунуң чоогунга чаптыла берген өттап чораанныр. Кыргылдага ажылдаар аныяктар-даа, улуг-даа кижилер шуужуп чоруп орлар.

— Дүүнгүнүң ээлчээнде 40 кг дүк кыргыыр тургаш, 45 кг чедирдим. Бөгүн 50 кг чедирер дээш кызыдар мен. Сен чежени кыргыдың?— деп, Күнзеңмаа кады чоруп олурган күдер-кара оолдан айтырадыр.

— Чер албадым, 38-ле кг болду— дээш, оол чугаазын үзүктелдирип чорда, уруг тура дүшкеш:

— Кайын ындыг боор, ындыг шыырак кижи менден канчап кудулаарыл, баштактаныр чор боор сен. Бөгүн чаржып көрээли, ким хөй дүк кыргыптар эвес—диди.

Ол хүнүнүң ээлчээнде кыргылдага ажылдаар кижилер шупту четкилеп келген. Хойжу Чооду Наңзат шалалап каан делгем кажаа иштинче аныяк ирттерин хавырып киирип келди. Кыргыкчылар кыргылда агрегадында турар черлерин ээлепкеш, таварышкан-на ирттерни туткаш кыргый-ла бердилер.

— Хойжунуң ирттери күш-дегилделиг кыш ашкан-дыр, кижиге мырынай күш четтирбейн турар дээн чугаалар дыңналыр болду. Кыргыкчы бүрүзүнүң долунда электрилиг хачылар дыынайныр-ла тур. Дүктү чидириг чокка кыргыырынче кижи бүрүзү кичээнгейни салган. Кыргылда агрегадының механиги эш С. Деспий-оол кыргыкчыларның холдарында электрилиг хачыларын ажылдаарын кичээнгейлиг хайгаарап, эргип чоруп тур. Хайныышкынныг ажыл элээн үргүлчүлээн соонда кижи бүрүзү 3—4-ту, Шагдыр Дадар биле Кара-оол Күнзенмаа олар 5—5-ти кыргыптылар. Кыргылданың шынары эки чоруп турар.

— Хүлээлгем-даа белен эвес, хой бүрүзүнден 2,5 килограммны алыр дээн мен. Баштайгы түңнел чүү болур ирги, хүлээлге күүсеттинмейн барза, ындыг алдар чок чүве кайда боор. Партияның XXII съездизи октябрьда ажыттынар болгай. Аңаа белектиг ужуражыры кижи бүрүзүнүң хүлээлгези болур—деп, хойжу Чооду Наңзат, оваалай салып каан дүктерже көрүп олура чугаалады.

Оон чоогунга олурган үчётчик эш Ө. Чамзын тетрадка бир чүвени биживишаан:

— Баштайгы үш хүнде силерниибиле кады 600 ажыг хойну кыргыдывыс. Дүктүң дүжүдү эвир чылгызындан дээре-дир. 1960 чылда баштайгы кыргылдада Сарыг-оол ашак хой бүрүзүнден 1,2 кг дүк алган болза, ам 1,5 кг болду. Силерниң хоюнарның дүгү кымдан-даа арбын-дыр. Баштайгы хүнде кыргаан 263 аныяк ирттеринден 555 кг дүк алдынган. Ол дээрге бир башка онаштыр 2 кг 190 грамм болган. Оон иштинде 20 хире ирттерниң бирээзинден-не 4 кг чедир дүк алдынган. Хүлээлгенер күсү кыргылдабиле кады күүсеттинер—деп кагды.

— Кыргылданы дүрген болгаш эки шынарлыг чорудар дээш улуг күжениишкин-биле ажылдап турар кыргыкчыларывыс хөй. Ындыг мурнакчыларга Кара-оол Күнзеңмаа, Долгар Шагдыр, Адыя Ёндан болгаш оон-даа өскелер кирер. Оларга чоргаарланыр бис—деп, Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң Кара-Хаакта хой фермазының эргелекчизи эш Кек-оол сеткил ханып чугаалай-дыр.

Кара-Хаак участогунуң кыргыкчылары бо чылын 6000 хойну кыргыыр хүлээлгезин июнь 10-да доозар деп шиитпирлээннер. Партия организациязы кыргыкчылар ортузунга агитация ажылын багай эвес организастаан. Ында быжыглаан агитатор Ө. Чамзын баштайгы агитлистокту үндүрген. Аңаа мурнакчыларның ажылын чырытпышаан, баштайгы хүннерде көзүлген чамдык четпестерни шугумчүлеп, оларны эдип алырының хемчеглерин айыткан. Оон соонда чамдык кыргыкчыларның эрте чана бээр болгаш дүктү чидириглиг кыргыыр чоруктары эттинип турар апарган.

К. ХЕРТЕК.

Баштайгы ийи хүн

ХӨНДЕЙ. Часкы кезек доңат эрткен. Эрзинде «Чаа орук» колхоз хоюнуң кыргылдазын май 30-де эгелей берген. Колхоз баштаар черинин даргазы эш Амырбиттиң редакцияга дыңнатканы болза:

— Бистин кыргыыр хоювус 26 мун, өшку—2 мун ажыг. Бо ажылды чедиишкинниг чорударынга чамдык белеткелдер кылдынган. Чижээ, дөрт кыргылда черлерин организастаан, ында кыры серилиг, адаа шалалыг сарайларны кылып, кижилерниң ажылдаарынга таарымчалыг байдалдарны тургускан. Кыргылда черлериниң аайы-биле графикти баш бурунгаар тургускан, аңаа ажылдаар кижилерни быжыглаан.

Ажылдың баштайгы ийи хүннеринде байдалды көргүзерге, ындыг: Төре-Хөлде—8 хачылыг агрегат, хол хачылыг 20 кижи—200 ажыг хойну; Сөөлчерде—хол хачылыг 5 кижи—400 хойну; Тарлашкында — 12 хачылыг агрегат, хол хачылыг 18 кижи—250 өшкүну; Чөөгейде—хол хачылыг 30 кижи—100 ажыг хойну кыргаан.

Дүк эрткен чылдыындан бедик болуп, хой бүрүзүнден 2,2 килограмм, ангор өшкүлериниң бирээзинден-не—800 грамм чедип турар. Колхоз бо чылын күрүнеге 59,5 тонна дүк белеткээрин хүлээнген, ону долдур болгаш ажыр күүседиринге бүгү арганнар барын ажылдың баштайгы хүннеринде байдал көргүскен.

Кыргылда черлерин лозун, плакаттар-биле көрүштүг шимээн, көрбүзүг самбыраларын тургускан, агитхуудустарны үндүрүп турар. Парторганизацияның агитаторлары номчулга, беседаларны калбартып турар.

Дөрт тонна ажыг дүк

КАРА-ТАЛ. «Найырал» совхозтуң Кара-Тал салбырында кыргылда пунктузун багай эвес дерээн. Кыры шывыглыг, адаан шалалап каан делгем сарайда 12 хачыларлыг агрегатты таарыштыр тургускан. Ол сарайны хол хачыларлыг кижилерниң, дүктү сорттап ылгаар, шарып тырыыр звенонуң ажылдаарынга база эптиг кылган.

Пунктуну шимеп каастааны база көрүштүг. Кижилерни күш-ажылче кыйгырып турар лозуннар, плакаттар бар. Ажылдың хүн бүрү байдалын илереткен самбырадан кым, канчаар ажылдап турарын дораан билип аптар. Бир неделяда агитхуудусту 5 катап үндүрген, ам оон алдыгы номерин улаштыр белеткеп эгелей берген.

Электри агрегады чаа ажылдап кирген, а сөөлгү неделяда хол хачыларлыг 51 кижи ажылдап турган. Бо аразында кыргыттынган 2777 хойдан 4 тонна 218 килограмм дүк ажаап алдынган. Ажылдың бүдүнгүрү, эки шынары дээш чарыш кижилерни улам сорук киирип турар.

Белеткелдиг эгелээн

Ажыл-херек бүрүзүнүң чедиишкинниг болуру эки белеткелден болгаш организастыг удуртулгадан улуг хамааржыр. Чөөн-Хемчик районда Ленин аттыг колхоз хой кыргылдазынга белеткелди багай эвес организастаан. Төп кыргылда черинин септелгезин, оон девискээрин аштап арыглаарын чогуур өйүнде дооскаш, ында 12 хачылыг агрегатты, деңзини болгаш чугула херектиг өске-даа чүүлдерни белеткээн.

Белеткел ажылдарын организастап башкарарынга оон эргелекчизи коммунист Досумааның эки ажылдаанын демдеглээри чөптүг. Кыргылда эгелээр мурнунда бүгү күштү хуваап таарыштырган. Чижээ, агрегатка ажылдаарларны, дүктү арыглап сорттаар, дензилээр, шарып тырыыр кижилерни, ол ышкаш хачы чидидер, хойну тудар, оон-даа өске кижилерни таарыштыргылаан. Хол хачыларлыг кыргыыр 30 кижини база шилип тургускан.

Кыргылда майның 25-те эгелээн. Малчыннар кодан хоюн график ёзугаар эккеп турар. Баштайгы хүннерде кыргыттынган 1063 хойдан 1323 килограмм дүк ажаап алдынган. С. Дүктүт, Х. Сержи, С. Серемаа, О. Анай-оол, С. Арагачы ышкаш үлегерлиг ажылдап турар кыргыкчылар хөй.

М. ЧИМБИИ.

Чүс муң кижилерниң мурнундан

ОРЕХОВО-ЗУЕВА. (Москва область). (СЭТА). Ажыл кылбас, маңгысталчак бөлүк кижилерниң херээн көрген хөй-ниитиниң суду ол хоорайга июнь 1-де болган. Хереки Ореховонуң хөвең-саазын пөс кылыр комбинадының Культура ордузунга көрүп турда, аңаа муң ажыг кижи чыылган. Чөнүүн соңгаан судунуң составынга чеди кижи киришкен: хоорай Советиниң депутады пенсионер А. Д. Саломатина, «респиратор» заводтуң ажылдакчызы, Совет Эвилелиниң Маадыры Д. Т. Иванов болгаш оон-даа өскелер.

Чаңчыккан маңгысталчак кижилер: В. Офицеров, В. Емельянов, А. Киселева, М. Игнатьев оларны судка келдирткен. Олар шупту-ла үр үе иштинде хөй-ниитиге ажыктыг ажыл кылбайн келгеннер. Офицеров хөвең-саазын пөс кылыр комбинатка бир ай хире ажылдаанының сөөлүнде бүдүрүлгеге турарга изин көнчуг-дур... дээш оортан үнүп чоруй барган. Киселеваның судка медеглээнин ёзугаар алырга, ол болза «чижең садыг кылган» ужун кеземче харыысалгазынга онаажып чораан. Игнатьев чамдык үелерде одакчы азы өртке удур камгалакчы болуп ажылдап чораан болзажок, шаг-үениң хөй кезиин-не бодунуң хуу ажылын кылырынга эрттирип келген. Чимистерни, ногааларны чижең ёзу-биле садыглаан, оон киирген күш-ажылчы эвес орулгалары-биле ийи автомашиналары болгаш бажыңны ол садып алган. Төрелдериниң акша-хөреңгизиниң күсели-биле чурттап амдажаан Емельянов база күш-ажылдан каржызы-биле ойталап келген.

Судка хөй-ниитиниң ялалакчызы, хоорай Советиниң депутады, хөвең-саазын пөс кылыр комбинаттың ажылдакчызы М. Капунин чүве чугаалааш, судтадып турарларның буруузун тодаргай илереткен.

Өскениң күжү-биле амыдырап келген, чалгаа, магысталчак кижилериниң чөгенчиг бөлүүнге хорадаашкынны судка чүве чугаалаан бүгү-ле кижилер илередип, оларның дугайында шыңгыы хемчеглерни алырын негеп турганнар. № 16 школаның директору Крупнованың сөстерин чыылганнар диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткаан:

— Бир эвес ак-сеткилдиг ажылдаарын күзевес болзуңарза—эрткен үеде алдарлыг революсчу сураа неп-терээн болгаш амгы үеде кайгамчыктыг чараш чаагай бистиң хоорайывыстан үнүп чорупар—деп, ол чугаалаан.

Хоорайның чүс муң ажыг ажылчы чоннарының мурнундан үндүрген шииткели-биле суд болза, бир эвес ол маңгысталчак кижилер 15 хонук иштинде күш-ажылды ак-сеткилдиг кылып эгелевезе, РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң 1961 чылдың май 4-теги Чарлыынга дүүштүр оларны хоорайдан шөлүп үндүрер дугайында дилегни кылыр апаарын оларга сагындырган.

ЦЕЛИНОГРАД. Чеди чылдың чылдарында Кур чер крайының найысылалының чону чуртталганың чаа 100 муң дөрбелчин метр шөлүн алганнар. Чаа-чаа магазиннер, школалар, уруглар садтары болгаш яслилери ажыттынгылаан. Хоорайның тевунде «Ишим» деп улуг гостиница туткан.

ЧУРУКТА: «Ишим» деп гостиница.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Совет Казахстанның 40 чылынга

ПРОДУКЦИЯНЫ ХӨЙ, ШЫНАРЛЫГ, ЧИИК ӨРТЕКТИГ КЫЛДЫР БҮДҮРЕР

(Кызыл хоорай Соединиц II сессиязы)

Кызыл хоорайның ажылчы чоны, чурттун бүгү улузу-биле бир дөмей, төөгүлүг чеди чыл планын хуусаа бетинде күүседир болгаш ажыр күүседир, төрөөн коммунистиг партияның ам болур XXII съездизинге төлептиг ужуражыр деп, чангыс угаан-бодал-биле болгаш чүткүлбиле чурттап, демисежип турар. Хоорайның бүдүрүлге, ажыл-агый, албан организация черлериниң коллективтери, ылангыя чеди чылдың үшкү чылы—1961 чылда боттарынга чаа, улам-на бедиткен социалистиг хүлөөлгелерни алганнар.

ЧАМДЫК ТҮННЕЛДЕР

Алдынган хүлөөлгелериниң канчаар күүсеттинип турарының болгаш бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын экижидер талазы-биле хемчеглериниң дугайында айтырыгны ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Соединиң 2-ги сессиязынга чугаалашкан. Илеткелчи хооркүүскомнуң даргазының оралакчызы эш **И. А. Ильиннинің** демдеглээни болза, хоорайның өлөөн хөй үлетпүр бүдүрүлгелери өткен 4 айларның дургузунда багай эвес түннелдерни чедип алган. Үлетпүрүнүң ниити продукция бүдүреринин планы 104,1 хуу күүсеттинген болгаш пландан дашкаар 150 муң рубльдиң продукциязын берген. Үлетпүр бүдүрүлгезиниң хемчээли өткен чылдың дөрт ай дургузунда күүсеттингени-биле деңнээрге бо чылдың дөрт айларында оон 9,2 хуу өскен.

Бирги кварталдың тудуг планын хоорайның тудуг организациялары ниитизи-биле 101,3 хуу, септелгетудуг эргелели—103,8 хуу күүсеткен. Транспорт организациялары чүк сөөртүлгезиниң квартал планын 103,9 хуу күүсеткен, 110 муң литр кывар үүлдү камнап алган.

Элегестиң шахта эргелели, көдөө ажыл-агый транспортунуң автобаазазы, бус-турбиналыг электри станциязы, облпотребсоюзтуң АТК-зы, № 2 АТК дээн ышкаш бүдүрүлге, транспорт организациялары бедик түннелдерни чедип ап, хоорайда эң мурнакчы бүдүрүлгелер болуп турар. Олар баштайгы кварталдың бүдүрүлге планнарын ажыр күүсеткилээн, бүдүрүп үндүрүп турар продукциязының шынарын экижидип, оон боттүнезин кудуладырын, материалдарның, чиг-эттиң, кывар, чаар үүлдериниң камналгазын үргүлүү чедип ап турарлар.

Бүдүрүлгелериниң мурнакчыларының хүрөөлеңи өзүп турар. Бо чылдың 1-ги кварталында хоорайның бүгү бүдүрүлгелериниң тудуг, транспорт организацияларының ажылын түннеп көргеш, 22 мурнакчыларны областың, а 23 кижини хоорайның Хүндүлел самбыразынга киирген. Коммунистиг күш-ажыл бригадалары болгаш шалыпчыларының бедик адын чедип алыр дээш шимчээшкин хоорайда хүн келген тудум-на улам калбарып турар. Ол атты амгы үеде коллектив-биле болгаш түс-түзү-биле 465 кижи алган, а 769 кижи ол ат дээш демисежип турар.

ЧЕТПЕС УДУРТУЛГАНЫҢ ТҮННЕЛИНДЕ

Илеткелчи болгаш санал берген депутаттар үстүнде чамдык эки талаларны демдеглевишаан, планныг онаалгаларны күүседиринге шаптыктап турар улуг четпестерни илеретканнер. Эң чугула курлавырлар болгаш бүгү аргалар бар турда-ла хоорайның дыка хөй бүдүрүлгелери өткен айларның дургузунда алган хүлөөлгелерин күүсетпээн. Оларга хлеб заводу, типография, авто-септелге заводу, хоорайның үлетпүр комбинады, дээрбе хамааржыр. Бо бүдүрүлгелер боттарының бүдүрүлге планнарын күүсетпээни-биле кады, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиринин онаалгаларын база күүсетпээннер.

Хоорайның бүдүрүлгелери бедик бүдүрүкчүлүг болгаш ден-дески ажылдап турган, бо чылын 640 муң рубльдиң азы ай бүрүзүнде-не 51 муң рубльдиң продукциязын пландан дашкаар бүдүрер ужурлуг. Ол хүлөөлге база күүсеттинмээн. Өткен 4 айларның дургузунда пландан дашкаар 204 муң рубльдиң продукциязын бээр турган, бүдүрүлгелер чүгле 150 муң рубльдиң продукциязын берген ийикпе хүлөөлгени 54 муң рубльге чедир күүсетпээннер. А чамдык бүдүрүлгелер продукцияны пландан дашкаар бүдүрерин планның хемчээлинге безин чедир күүсетпээн. Өткен айларның түннели-биле алырга, хоорайның 17 бүдүрүлге черлериниң 7 бүдүрүлге боттарының планнарын күүсетпейн турарын сессия шыңгыы буруу шаап көрген.

Социалистиг хүлөөлгелерни хоорайның чамдык транспорт организациялары база-ла четпес күүседип турарлар. Оларның аразында № 1 АТК, даг экспедициязының АТК-зы, областың коммунал ажыл-агыйының АТК-зы, Минусинск АТК-зының № 4 автоколонназы бар. Хоорайга чүк сөөртүлгезиниң планы ниитизи-биле чүгле 97,7 хуу күүсеттинген. Облкоммунал ажыл-агыйының АТК-зы, № 4 автоколонна кывар үүлдү камнаарының улуу, харын 5800 литрни артыкка чарыгдаан.

Депутаттар хоорайның тудуг организацияларының ам-даа багай ажылдап турарын шыңгыы шүүгүмчүлээннер. Ылангыя, «Тыва тудуг» трези (начальниги эш Нестеровский) алган социалистиг хүлөөлгезин багай күүседип турар. Оон ужурунда тудугнуң темпизи-даа ооҗум шынары-даа куду. Бо чылын хоорайга ниитизи-биле 14 муң дөрбелчин метр чурталга шөлүн ажыглалга киирер ужурлуг, а 1-ги кварталда чүгле 1584 дөрбелчин метрни ажыглалга киирген, ол болза планга улур чүгле 11,2 хуу. «Тыва тудуг» трези 7 муң дөрбелчин метр чурталга шөлүн ажыглалга киирер турган, ам чүгле 399 дөрбелчин метрни ажыглалда киирген. а Элегестиң шахта эргелели (начальниги эш Береуцин) амдыгаа чедир чангыс-даа дөрбелчин метр чурталга шөлүн ажыглалга киирбээн. Тудуг организацияларында күш-ажылдың организациязы, сагылга-чуруму, оон бүдүрүкчүлүү ам-даа куду, ажылагыйжы эвес, акша-хөреңги, тудуг материалдары камнавас, техниканы чөп ажыглавас чоруктар ам-даа үргүлчүлеп турар. тудуг ажылдарының бот-үнезин чингедир демисел кошкак, а тудуг трезинде бот-үне бо чылдың 1-ги кварталында 23 муң рубльге аартаан.

Чурталга бажыңнарының, школаларның, эмнелгелериниң болгаш өске-даа культура-амыдырал черлериниң, кудумчуларның, орук, көвүрүглериниң септелгези ыракта-ла четпес чоруп турар болгаш ол ажылдың доктаттынган графиги дыка хөй таварылгаларда күүсеттинмейн турар. Чаагайжыдылга, ногаанчыдылга талазы-биле хоорайда улуг ажыл чоруттунган. Ындыг болза-даа, ылангыя тарып олурткан ыяш болгаш өске-даа үнүштерниң камгалал хайгааралы эки организастаттынмаан. Городоктан аэропортче баар орукта болгаш чамдык кудумчуларда, шөлчүгештерде олурткан ыяштарның чамдыктары үрелип ужуп, кургап турар, а хоорайның коммунал ажыл-агый килдизи (эргелекчизи эш Лутанин), чаагайжыдылга конторазы (эргелекчизи эш Баранов) чогуур хемчеглерни албайн, мындыг байдал-биле харын эптежип турарын депутаттар шыңгыы буруу шаап көрген.

Чурт үлетпүрүнүң, эыт-сүт болгаш аъш-чем үлетпүрүнүң эргелелдерин, ол ышкаш хандырылга болгаш сайгарылга эргелелин шыңгыы шүүгүмчүлээн. Олар боттарынга хамаарышкан бүдүрүлге черлерин багай удуртуп, оларга материал-техниктиг дузаны дыка четпес көргүзүп турар. Эыт, сүт, хлеб, колбаса, кондитер кылыглары пиво бүдүрениң технологиязы ам-даа эки таарыштыр тургустунмаан, оларның бүдүрүлгелериниң материал-техниктиг баазазы, янзы-бүрү техниктиг дерилгелери чедишпес, продукцияның шынары багай, арыг-шевернин корум-чуруму чогуур-биле сагыттынмайн турар фактыларны депутаттар тодаргай чижектерге көргүзүп, ол четпестерни чайладырын айыттынган организацияларның удуртукчуларындан болгаш хооркүүскомдан негээннер.

Бо бүгү четпестер болза хоорай Соединиң күүскому хоорайның ажыл-агый болгаш бүдүрүлге черлериниң ажыл-чорудулгазын ам-даа четпес удуртып, оларның удуртукчуларындан чогуур негелдени кошкак салып турарының ужурундан болдунуп турар деп, депутаттар кончуг чөптүү-биле демдеглээннер. Айыттынган четпестерни дарый чайладып, ажылдың темпизин дүргедедип, шынарын экижидеринче угланган тодаргай хемчеглерни албас болза, бо чылдың ажыл-агый планнарын долдур болгаш ажыр күүседирин хандырары берге дээрзи билдингир. Ынчангаш, ниити байдалды анализтеп көргеш база депутаттарның саналдарынга үндезилээш, хоорай Соведи тодаргай шиитпирни хүлөөп алган.

Шиитпирде айтып турары болза СЭКП-ниң XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг чаршыты улам калбарткаш, айлар, кварталдар планнарын чедишкиннинг күүсеттпишаан, чыл планын үлетпүр талазы-биле декабрь 20-де, тудугнуун—декабрь 28-те, транспортуун—декабрь 5-те күүседир, бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын экижидер дээн. Дыка хөй үүлдер сессияның бадылааны соңгукчуларның чагыгларын күүседир талазы-биле хемчеглеринде база кирген.

Сессия организастыг айтырыгны чугаалашкаш, хоорайның план комиссиязының даргазынга эш **Р. С. Гниломедованы** бадылаан.

ЧАА ШҮЛҮКТЕР

Чоргаараар мен

Үе-дүптен кижилерге
«Үстүү-оран» күзел чораан.
Челээш тырткаш, хевир мунгаш,
Четкеш келген маадырлар хөй.

Дайзыннарын ажып тиилээш,
Даңгыназын чаалап алгаш,
Оюн—оя, чигин—чире,
Олчаан чурттай бергеннер бар.

Бурунгунуң шак ол элдеп,
Муң-муң солун тоолдары
Болбаазын шаг—чээрби векте
Бодараанын көрүп тур бис.

Кызыгаар чок Октаргайны
Кымны мурнай эргээн кижи,
Бодум чуртум оглу боорга,
Борта онза чоргаараар мен.

Аная совет хамаатының
Алдаржыткан маадыр херээн
Төөгүлерде өске чүге
Дөмейлээрил, сөглеңерем?

Октаргайның делгеминче
Орук бөгүн ажыттынган.
Гагариниң ады-биле
Кайгамчык өй эгелеп тур.

Салгак МОЛДУРГА.

Четтирдивис

Сыыладыр дээрже ужуп,
Чылдык черни хүннүк эргиир,
Тоолдарның маадырларын
Доозавыс билир-даа бис.

Эрестерниң шагдан күзээн
Эн-не дээди соруу буттуг.
Баштай харын—дужум бе—деп,
Магадалдан кайгап турдум.

Октаргайже орук изээн
Онза маадыр Гагаринге,
Ханы өөрээн дээжи ырлар
Катап-катап куттулзун-на!

Чүү-даа чүвээ торлуш дивес
Чүглүг чалгын кижээ берген,
Чүрээвиске партияга
Шүглүкчү чон четтирдивис.

Д. ДЫРТЫК.

Н. С. ХРУЩЕВ ЗАКАРПАТЬЕГЕ ЧОРААН ДУГАЙЫНДА КӨРГҮЗҮГ

КИЕВ., июнь 1. (СЭТА). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Н. С. Хрущевтуң Венажеорук аайы-биле Закарпатьеге чораанынга холбаштырган телевизорга көөрү-биле тускай үндүрген допчу кино-чурукту Киевтиң телевидение студиязы көргүскен.

Никита Сергеевичиниң Мукачево областың ажылчы чоннары-биле чүректиг ханызындан өөрүшкүлүг ужуражыышкынын, Совет чазактың баштынының Чоп деп кызыгаар станциязынга чедир чораанын, эш Н. С. Хрущевтуң Димитров аттыг көдөө ажыл-агый артелиниң колхозчулары-биле беседазын Чопка чылыг үдээшкинни экранда көргүскен.

Тускай үндүрүлгени Москванын теле-көрүкчүлеринге база көргүскен.

ПАССАЖИРЛЕР АТК-ЗЫНЫҢ ТУДУГЖУЛАРЫНДА

РЕПОРТАЖ

Пассажирлер АТК-зынын ажылдакчыларының аразында тудуг дугайында чугаа чоруп турарын бо хүннерде болганчок-ла дыннап болур, ол анаа-ла таварылга эвес. Бо чылын ол АТК-да улуг хемчээлдиг тудуг ажылдары чоруп турар, анаа ийи миллион хире рубльди ажыглаары көрдүнген. Тудугну дүрген чорударынга чүгле тудугжулар эвес, а ук коллективтиң бүгү ажылдакчылары, оон удуртукчулары сонуургалдыг. Ынчангаш тудугжуларның ажылы чедиишкиннинг чоруп, темп хүн бүрүде дүргедеп, ажылдың графиги күүсеттинип турар.

Чоокку өткен хүннерде ол тудугнуң чоруп турарын сонуургаш көрдүвүс, ажылчыннар болгаш бригадирлер-биле, звено удуртукчуларыбиле түс-түс чугаалаштывыс. Гаражты чаарты тударының эргежок чугула апарганының дугайын прораб эш Парилов биске мынчаар чугаалаан:

— Бистин автоажыл-агыйывыс чаа организация эвес-ле болгай, сөөлгү чылларда техниканың саны дыка өскен. Амгы бар машиналарны болгаш автобустарны, аппаратураны бүрүн сыныыптар оран-сава чедишпес апарган. Ынчангаш эрги гаражты чаартып кылыр, 70 улуг автобустар кире бээр чаа тудугну кылыр дугайында шиитпирни автотрестиң баштаар чери үндүрген. Келир чылын база улуг тудуг чоруттунар. Ажыл-агыйны шак ынчаар үлегерлиг болгаш улуг кыдыр тургузар бис.

Чаартып кылыр ажылдарның дугайын тайылбырлавышаан, эш Парилов бистерни гаражтың делгем бажыңының иштинче эдертип киире берген:

— Көрүнердээн, чоокку үеге чедир маңаа чүү-даа турбаан-на болгай, ам мында машиналарны септээриниң шуудулгалыг шугумун дерип тургузары дооступ турар, орукка чорааш келген машиналар механизастаттынган чуулда, черинге баар, оон соонда тускай көрүлдени эртер. Улуг септелгелерни оон өске черге чорудар, ында көрүлде оңгарларын база-ла бистиң тудугжуларывыс дерип кылган. Гаражтың чаартып кылыр ажылдарынга эш Исмаиловтуң удуртқан бригадазы онза эки киржип турар. Ол бригаданың кежигүннери 18 кижи, оларның кылган ажылының шынары-даа холуттунмас, эзлчег нормазын бүдүн бригада бешин 120 хуу чедир күүседип турар—деп ол чугаалап чорда-ла, эш Исмаиловка ужуражы бердивис.

Ол, бодунуң бригадазының ажылының дугайын биске таныштырып эгелээн:

— Бригада хоочун ажылчыннардан тургустунган болгаш үр ажылдап келген. Кол-ла чүве чүл дээрге, мында кижи бүрүзү күш-ажылдың утказын билир, бот-боттарынга дузалажып, мергежилин бедидип турар, ажылга чангыс аай чорук, найырал онза күштүг. Эштер Баргаяков биле Гриневтуң удуртканы комплексилиг бригаданың тудугжулары чаа корпусту тудуп эгелээн, мөөн бригадам база-ла анаа ажылдаар. Ажылга дуржулга херек болгай. Ынчангаш эн-не харыысалгалыг участоктарга эн-не мергежилдиг эштерни тургузуп турар бис. Бригадалар звеноларга чарлыр, олар түс-түс удуртукчулардыг. Звеночулар хүннүң-не кижи бүрүзүнге даалганы бээр, оон күүседезин ажыл шагының төнчүзүнде түннеп турар. Бетоннуг кылыгларны, арматура тудуштурарын, демирбетон конструкциялыг колонналар тургузарын эш Баргаяковтуң бригадазынга дааскан. Ында эштер Ширинов, Якушенко, Кленов олар онза эки ажылдап турарлар. Эш Гриневтуң бригадазында колдуунда-ла херөөженнер — штукатуржулар болгаш малярлар. Ынчалза-даа олар өске-даа ажылдарны кыла бээрлер. Ылангыя Клавдия Сенникова биле Александра Соколова ам фундамент оңгарын казып турарлары ол-дур. Оларның кайызы-даа ажыл нормазын 130 хуу чедир күүседип турар.

Бүгү-ле ажылдың хайныышхынныг чоруп турарын ол хүн ынчаар сонуургаш көрдүвүс. Дараазында хүннүң эртенинде фотоаппараттыг келдивис.

Прораб эш Парилов бригадирлерге болгаш звено удуртукчуларынга даалгалар берип турганын чурукка тыртырын алдывыс **(бирги чурук)**. Чүнү кылыр дугайында прораптың даалгазын олар дыка кичээнгейлиг дыннап, ону улам тодарадып турдулар. Ол кончуг шын. Бир эвес ажыл өскээр кылдынып, чазыг болур болза, ниити ажыл саадаар болгай. Ындыг чазыгларны болдурбас, ону чогуур үезинде эдип алыр талазы-биле дуржулгалыг эштер ажылдап, өөрүнге дузалажып турар.

Кижилер боттарының ажылдаар черлеринге чогуур үезинде шупту четкилеп келгилээн турган. Эш Парилов ыяш кырынга бедиктеннип үнүп келгеш, арматур тудуштурган ажылчынарже айыткаш чугаалаан:

— Бисте чарыштын мурнакчылары эштер чүве. Барып таныжып, хөөрежип көрүнер—дили.

Олар бистерни өскербейн ажылдап турда-ла, чурукка тыртып алган бис **(ийиги чурукта)**. Мария Исмаилова биле Валентина Селина олар тудуг мергежилинге дыка сонуургалдыглар. Шериг хептиг, аныяк кижи—Леонид Глазырин-дир. Ол чоокта чаа шериг албанындан халажып келгеш, дораанна тудугда ажылдай берген.

— Эки чурттаары дээрге ажылдаары ол болур. Бо автоажыл-агый чери мөөн төрөөн коллективим чүве. Шериг албанынче моон чоруткан мен, катап мында ажылдай бердим. Бистиң комплексилиг бригадавыска тудугнуң хөй дакпыр мергежилин чедип ап болуру өөрүнчүг-дүр—деп, эш Глазырин биске чугаалады.

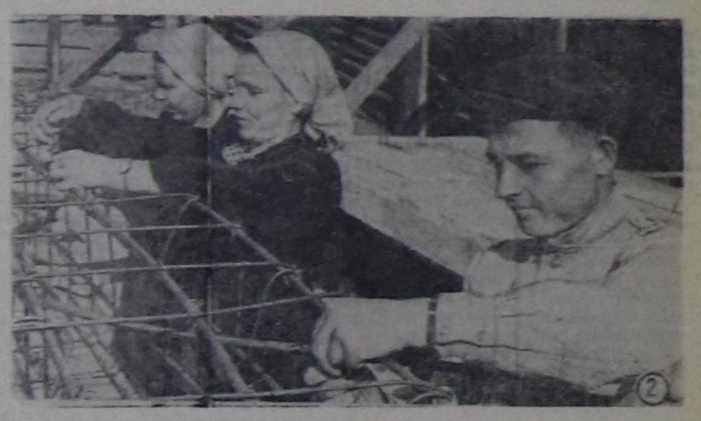

Дашчыларның звенозунга чеде берген бис. Ында бирээзи бирээзиндер ышы чанып келген Леонид Афанасьевич Брюзгин-биле ужураштывыс. Ол база-ла тудугжу болуп ажылдаарын шиитпирлеп алган ынчангаш мында тудуп кирипкени бо.

— Күзел турда, сорулга боттаныр дээр чүве. Мен, шынавыла тудугжу болурун күзеп чордум. Оон боттанганы бо-ла болгай—тудугжу апарганымны көрүп тур силер—деп, ол баштактаны аарак чугаалады.

Чаа корпустуң ханаларынга даш эптеп салырының талазы-биле дашчылар Т. Куулар, Т. Баир, П. Шыныров оларның эки ажылының дугайын билип алдывыс. Ынчангаш оларның ажылдап турганын **(үшкү чурукта)** көргүскенивис ол.

Тудуг участоктарынга чоруп турган тудум-на, бөдүүн ажыл-ишчи холдар дугайында, тудугжуларның шимченгир болгаш өөрүшкүлүг ажылының дугайында хөйнү билип ап турган бис. Олар боттарының дугайында мактаныр чүве чугаалаарынга хөнү чок дээрзин өскерген бис, ынчалза-даа кыска хуусаада оларның холдары-биле кылдыган түүлдер эки ажылдың дугайын шуут херечилеп турар. Тудугда Аркадий Шутов, Георгий Лукин, Борис Бусько болгаш оон-даа өскелер чеди чылдың үшкү чылының ийиги чартының санынга киириштир шагда-ла ажылдап эгелээннер.

Дараазында ажылдарның темпизи өске-бир ажылды кылып турарлардан дыка хамаарылгалыг. Бетон холуксаалары белеткээри тудугнуң чугула ажылдарының бирээзи. Ынчангаш ол участокка эн-не ажылгыр кижилерни тургузар. Бистер бетон холуксаалары кылып турар ажылчыннарга баргаш, оларның дүрген болгаш доктаамал ажылдап турарын көрдүвүс. Бетон холукчулары эштер Михаил Шохин, Виктор Краев, Николай Анцифиров оларның социалистиг чарышка мурнакчы болуп турарының дугайын бүзүрээн бис. Бетончуткан холуксааны оларның кылып үндүрүп турарын көргүскен.

Тудугнуң темпизин улам дүргедедип болур. Ынчаарга маңаа шаптыктап турар чамдык четпестерни базала чугаалаза чогуур. Тудуг материалдарының болгаш конструкцияларының комбинады (эш Тымчук) бо автоажыл-агый черинге 600 кубометр хөөг дашты бээр дээш ажыгын төче дашты кончуг аваангыр дамчыдып турар, а чамдыктары ол даш-биле ханаларны эптеп салып турдулар. Маңаа ужар үүл кезээнден халадып алган, а бирги кварталда үүгле 100 кубометрни берген. Оон ынай чугай, алезин үстү бээр таварылгалар бар, янзы-бүрү кадаглар чок.

Ол четпестерни узуткаары — СЭКП-нин ам болур XXII съездизинге бо АТК-ның тудугжуларының ам-даа чаа-даа чедиишкиннерлиг ужуражырын хандырар ийик.

И. ЦЕЛИЩЕВ.

Фото П. Гольцовтуу.

Ону совет улус болгаш оон эртемденнери белеткээн

ЭРТЕЙ биле ТЕХНИКАНЫҢ чаа үүлдери

Делегейниң ужар үүл федерациязының туруп келгениниң бүгү төөгүзүнүң дургузунда октаргай делгеминче ССРЭ-нин космонавт-ужудукчузу, Совет Эвилелиниң Маадыры Ю. А. Гагариниң 1961 чылдың апрель 12-де рекордчу ужудуушкуннарының дугайында отчётта ам киргени ышкаш ындыг документилерни ол федерация кажан-даа көрүп көрбээн.

Отчёт ССРЭ-ниң болгаш делегейниң тулган рекордтарын турусканынга хамаарышкан тодаргай барымдаалардан тургустунган: «Восток» деп корабль-спутниктиң ужудуушкунунуң үргүлүлели — 108 минута, эң ындыкы бедии—327 километр; эң улуг деңзиниң көдүрлүүшкүү (космонавт-ужудукчунуң деңзизи-биле) —4 муң 725 килограмм болган. Октаргайның «Восток» кораблин Черни долгандыр орбитаже үндүрген ракета салдынып үнүп турган үезинде ниитизи-биле чээрби миллион аът күштүг алды шимчедикчилерлиг турган. Иштинде кижилиг корабльди салып үндүреринин болгаш ону черниң чогуур районунга кээп хондурарының аргазын белеткээри-биле октаргай делгеминиң бүдүш-шынарын совет шинчилелди чорутканының дугайында физика-математика эртемнериниң кандидады, эртемден Л. В. Курносаваның үүлүн мооң адаанда парладывыс.

ЧЕРНИҢ КЕДЭЭЗИНДЕ ДЕЛГЕМНЕРНИҢ БҮДҮШ ШЫНАРЫНЫҢ ДУГАЙЫНДА ЧАА ҮҮЛ

1961 чылдың апрель 12-зи делегейде эң улуг эртем-техниктиг депшилгениң болган хүнү бооп сагышка кезээде артып калыр. Москваның шагы-биле 9 шак 07 минута турда иштинде кижилиг совет корабль-спутник октаргай делгеминче көдүрлүп үнген. Кижи болганы-ла октаргай кораблинге, Юрий Алексеевич Гагариниң кылганы ышкаш, ындыг маадыр чорукту кылывытпас. Совет кижиниң маадырлыг чоруун бүгү делегейниң кижилери алдаржыдып турар.

Ол ужудуушкунуун болурунуң мурнунда эртемденнериниң, инженерлериниң, конструкторларының, ажылчыннарның улуг коллективтериниң болгаш Совет Эвилелиниң бүгү улузунуң кайгамчык улуг белеткел ажылының чоруттунганының ачызында, чүгле оон ужурунда ол маадырлыг чорук болдунар аргалыг болган. Кончуг ыскка хуусаанын дургузунда ССРЭ-ге октаргай делгемин өөренип шинчилээр талазы-биле улуг ажылды чоруткан. Спутник, октаргай ракетазы болгаш октаргай корабли бүрүзүнге автоматтыг хөделир херекселдер, октаргай делгеминиң хайгыылчылары чоруп турган. Агаарның чер кырында чоок турар болгаш дыка ырак турар каъттарын шинчилээн. Янзы бүрү херекселдериниң дузазы-биле агаарның үстүү каъттарының базыышкыны хемчээттинип, оон сырыйы болгаш температуразы тодараттынып, ионнарның болгаш электроннарның тургузуу хемчээттинип турган.

Радио харылзаазын тударынга эң чугула чүүл болур ужурунда ионосфераны шинчилээри дыка үнелиг бооп турган. Ионосфераның химиктиг составы масспектрометрлиг хоорзаларның дузазы-биле шинчилеттинип турган. Ол арга-биле кислородтуң, азоттуң болгаш өске-даа элементилериниң тургузуун тодарадып турган. Пьезоэлектри берикчилериниң дузазы-биле микрометеорларның шимчээшкинин хемчээген. Ол шимчээшкин дыка ээзээ болган.

Октаргай херелдерин болгаш октаргай делгеминде хергелениниң өске-даа хевирлерин шинчилээр талазы-биле хөй ажылдарны харылзаштыр чоруткан. Спутниктерде болгаш ракеталарда тургустунган янзы-бүрү саналга херекселдери делгемде хөй үүл кезекчигештериң шимчээшкининиң дугайында медээлерни берген.

Саналга херекселдериниң дузазы-биле Черниң радиациялыг куржагларын ажыдып тодаткан. Черниң магниттиг шөлүнде сорунзалыг кезекчигештерни — электроннарны болгаш протоннарны «магниттиг тудукчулар» тыртып ап турар, тодаргайлаарга ур үениң иштинде адырлып үне албас ындыг черлерже ол кезекчигештер кирип турар, оон түннелинде магниттиг шөлдүң участоктарынга ол кезекчигештер мөөннежип чыглы бээр болган. Чер бөмбүрзээн долгандыр энергиялыг сорунза кезекчигештер шуут-ла мочактажы бээр болган.

Ол ажыдыышкынның ужур-дузазы аажок улуг. Октаргай корабльдериниң эртер оруун шилип турда, октаргайга аян-чорук кылырлыг корабльдерни кандыг орбиталар-биле салып үндүрзе чогуурул деп чүвени ыяк бодап алыры эргежок чугула болгай дээрзин чугаалааргa-ла четчир.

Баштайгы космонавтылар болза амылыг амытаннар болган. Оларга үндезилээш, бүгү-ле эргежок чугула дуржулгаларны чорудуп, октаргай корабльдери-биле дириг амытаннарны чорудуп болурунуң аргазын шинчилеп турган. Ужудуушкуннар үезинде дириг амытаннарның аажы-чаңын, шимчээшкин байдалын хынаарынга дузалаар тускай аппаратураны тургускан.

Үстүнде көргүскени ышкаш, делгемни шинчилээриниң талазында эң-не нарын айтырыгларның бирээзи болза оон радиациялыг будуш шынарлары болган. Черниң кедээзинде делгемнер куруг эвес, харын херелдениишкин-биле, биче болгаш улуг-улуг энергияларның кезекчигештери-биле долган.

Ол кезекчигештер кабинаже киргеш, кижиниң организминге хоралыг салдарны чедирип болур. Ынчанмыже ындыг бедиктерде херелдениишкинниң хемчээли кижиниң организминге хора чедирип шыдагы дег улуг эвес болган.

Чер бөмбүрзээн дескиндир октаргай корабльдеринге кижиниң ужударының айтырыы шиитпирлеттинген. Ол болза кижиде транспорттуң чаа хевири тывылган, Черни дескиндир чүгле 1,5 шак иштинде ол чорупкаш кээп болур дээни ол-дур.

Ынчаарга чаа үүлдерни дилеп тыварынче, билдинмес үүлдү шинчилээринче хандыкшыл кижилерде аажок улуг болгай. Элээн каш үе эрте бергенде, октаргай корабльдери чаа-чаа космонавтужудукчуларны өске планеталарга аппаргаш, черге катап чедирип кээп турар апаар.

(СЭТА).

Колхозчуларның күш-ажылчы белээ

УФА. (СЭТА). Башкирияның Илишевск районунда Фрунзе аттыг колхозка магалыг эгелекчи чорук төруттунген. Мал ажылының продукциязын күрүнеге пландан артыкка сатканының күсели-биле СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг фондуну мурнакчы көдөө ажыл-агый артелиниң колхозчулары тургузуп турарлар.

Ол мынчаар эгелээн. Сүт-бараан фермазынга чартык чыл онаалгазын күүседири хуусаа бетинде доозулган.

— Июньде алыр үдүвүсүү СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг фондуже киирерин саналдап тур мен—деп, эң дээре саанчы Т. Мансурова чугаалаан. Ону фермаың ажылдакчылары изиш-биле деткээннер.

Эыт болгаш күш чуургазы садарының чартык чыл онаалгазын Фрунзе аттыг колхоз ам күүседипкен. Июньде ажыл-агый чери чартык чыл планындан артыкка 400 центнер эытты, 900 центнер сүттү, 35 муң күш чуургазын болгаш 7 центнер дукту чуртка бээр. Ол — съездге белек болур.

Н. С. Хрущевтуң Дж. Кеннеди-биле ужуражыышкынынга делегейниң хөй-ниитизи байыр чедирип турар

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң АКШ-тың президентизи Дж. Кеннеди-биле Венага ужуражыышкынынга бүгү чурттарның хөй-ниитизи изиг байырын чедирип турар.

Тайбың талалакчыларының австри чөвүлели кыйгырыгны парлап үндүрген болгаш ийи улуг күрүнелериниң баштыңнарының Венага ужуражыышкынынга байырын ында чедирип турар. Кыйгырыгда чугаалап турары болза, бүгү чурттарның тайбыңга ынакшылдыг улустары чугаалажыышкыннарны чорудар дээш кызымаккай демисежип турар. «Соок дайынны» соксадырын, чепсектиг чөрүлдээлерниң тыптып келирин болдурбазын олар негеп турар. Ындыг чергелиг чугаалажыышкыннар ам бо үеде онза улуг ужур-дузалыг болуп турар, чүге дээрге шериг техниказының хөгжүлдезиниң амгы деңнелиниң үезинде үрегдекчи үржүктарын баш удур билири берге халаптыг чорукка чедирип болур айыылдыг байдал делегейниң янзы-бүрү кезектеринге сөөлгү айларда чаңгыс эвес удаа тыптып кээп турган болгай. Ийи улуг күрүнелериниң күрүне ажылдакчыларының ужуражыр черин Вена кылдыр шилип алганын тайбың талалакчыларының австри чөвүлели кыйгырыгда онзалап демдеглээн. Ол чорукту амгы байдалдарда делегей амыдыралынга Австрияның ойнап болгу дег ол ролюн хүлээп көргени кылдыр көрүп турар бис. Күрүнелериниң ийи удуртукчуларының ужуражыышкыны улустар аразының чугула айтырыгларын, хамыктыг мурнунда чепсеглениишкинни дүжүреринің айтырыын шиитпирлээринге чугула базым болур, ынчангаш делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарынга дөгүм болур дээрзинге идегелди болдуруп турар.

Индонезияның Национал партиязының чиңгине даргазы Али Састроамиджойо «Индонезияның демократтыг аныяктарының» организациязының төлээлекчилеринге чүве чугаалап тургаш, Н. С. Хрущев биле Дж. Кеннединиң ужуражыышкыны бүгү делегейге тайбыңны быжыглаарының болгаш кижи төрелгетениң чечектелиишкининиң сорулгазынга таарыштыр ийи улуг күрүнелериниң бот-боттарының аразында харылзааларын үндезини-биле өскертир дээрзинге идегелин илергилээн.

Индонезияның дээди консультативтиг чөвүлелиниң даргазының оралакчызы Абдулганиниң Совет Эвилелинден чуртунга чана бергениниң соон дарый медеглээни болза, Н. С. Хрущев биле Дж. Кеннединиң ужуражыышкыны тайбының салым-чолунга улуг ужур-дузалыг, ол ужуражыышкын тайбының хөрээнге ажыктыг болуру чигзиниг чок. Ам совет улус тургузуушкунда күжениишкиниг ажылдап турар, ССРЭ-де найыралдың болгаш тайбыңга ынакшылдың байдалы нептерээн дээрзин Абдулгани чугаалаан.

Тайбың талалакчыларының Индонези Национал комитединиң Н. С. Хрущевтуң болгаш Дж. Кеннединиң адынга чоруткан телеграммазында чугаалап турары болза, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң болгаш АКШ-тың президентизи Дж. Кеннединиң ужуражыышкынын тайбыңга ынакшылдыг бүгү индонези улус сагыш-сеткилдің ханыышкыны-биле манап турар. Улустар аразының өйү келген айтырыгларын шиитпирлээрин—«соок дайынны» болгаш колониализмни узуткаар, чепсеглениишкинни бүгүниити болгаш бүрүн дүжүрерин бот-тандырар, янзы-бүрү социал системаларның тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынын чедип алыр, делегейде амгы байдалдың негелделеринге дүүштүр КНО-ну эде организастаар херекк: ол ужуражыышкын эки эге болур дээрзинге идегеп турар бис. Делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарынче болгаш бүгү чурттарның аразында таарымчалыг харылзаларны хевээр арттырарынче угланган өске-даа ужуражыышкыннар болгаш тодаргай базымнар Венага ужуражыышкынның соон дарый удаа-дараа болгулаар дээрзинге идегелин тайбының индонези талалакчылары илергейлеп турар.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң АКШ-тың президентизи Дж. Кеннеди-биле Венага ужуражыышкынын бүгү делегейде тайбыңны быжыглаарынга делгеренгей перспективаларны ажыдар деп Венесуэланың янзы-бүрү политиктиг партияларының болгаш профэвилелдер организацияларының удуртукчулары чаңгыс үн-биле демдеглеп турар.

Депутаттар палатазының даштыкы херектер талазы-биле комиссиязының кежигүнү депутат-коммунист Эдуардо Мачадонуң медеглээни: «Венага ужуражыышкын делегейниң чугула айтырыгларын шиитпирлээринге оруктун талазы-биле ажыктыг базым болур дээрзинге делегейниң бүгү улустары идегеп турар».

Чөөн үзелдиглериниң революстуг шимчээшкининиң удуртукчузу депутат Хорхе Дагерниң бистин корреспондентивиске медеглээни болза: «Хрущевтуң Кеннеди-биле ужуражыышкыны күрүнелериниң аразында тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынны болгаш бот-боттарын билчир чорукту быжыглаар деп үвеге Латин Американаның улустары, ылаңгыя венесуэлдер идегеп турар».

«Демократтыг хөделиишкин» партияның кежигүнү, депутаттар палатазының даштыкы херектер талазы-биле комиссиязының даргазы Сесар Рондон Ловераның чугаалааны: «Совет премьериң Каттышкан Штаттарның президентизи-биле ужуражыышкыны делегейниң чаа дайынны күзевейн турар улустарынга онза чугула ужур-дузалыг. Венага ужуражыышкынның түңнелинде делегейниң дүшкүүрлүг чоруу чавырылган-дыр дээр дугайында дыңнадыгны Латин Американаның улустары болгаш улус-демократтыг шимчээшкиннер сагыш-сеткилдің улуг ханыышкыны-биле уткуп алыр ийик».

«Республика-демократтыг эвилелдің» удуртукчузу болгаш Венесуэланың ажылчы чоннарының конфедерациязының удуртулгазының кежигүнү депутат Виченте Пинатениң медеглээни болза: «Хрущевтуң Кеннеди-биле ужуражыышкыны тайбың дээш демиселди быжыглаарынга болгаш Латин Американаның улустарынга хамаарыштыр Каттышкан Штаттарның агрессчи политиказының өскерлиринге дөгүм болур дээрзинге кошкак хөгжүлделиг чурттарның улустары идегеп турар».

Журналистериниң Венесуэла каттыжыышкынының даргазы Ана Луиса Льовераның чугаалааны болза, Венага ужуражыышкын делегейниң дүшкүүрлүг чоруунуң чавырлырынга чедирип келирин венесуэл журналистер күзеп турар. «Ол ужуражыышкын тайбыңга, ийи улуг күрүнелериниң кайы-кайызын билчир чорукка болгаш тайбың чарышты калбартырынга улуг идегелдерни мээң бодалымга киирип турар» деп ол айыткан.

Атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоругдаар дээш Бүгү-япон чөвүлелдиң даргазы делегейниң Ленинчи шаңналының лауреады Каору Ясуи ССРЭ-ниң Японияда элчини Н. Т. Федоренкога чораан болгаш Венага болур ужуражыышкын-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевка чорудар бижиин аңаа тутсуп берген.

Ол бижикте чугаалап турары болза, атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоругдаар дээш Бүгү-япон чөвүлелдиң даргазы болур бодумнуң хууда өмүнээмден болгаш чөвүлелдиң өмүнээзинден мен Американың Каттышкан Штаттарының президентизи-биле ужуражыышкынар-биле холбаштыр Силерге байыр чедирер аас-кежиктиг болдум.

Делегейниң хөй-ниитизиниң кичээнгейи ол ужуражыышкынче көрүнген турар үеде Японияның тайбыңга ынакшылдыг улузунуң кызымаккай чүткүлдүүн Силерге илергейлеп дамчыдарын күзеп турар бис. Делегейниң бүгү улустары-биле кады япон улус Венада ужуражыышкын чепсеглениишкинни контроль өзугаар бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрерин дүрген боттандырарынга орукту арыглап аштаарын, чепсеглениишкинниң ындыг дүжүрүүшкүнүүн боттаныышкынынга баштайгы базым кылдыр ядролуг чепсектің шенелделериниң бүгү хевирлерин бүрүн соксадыр дугайында дугуржулгага ат салган турарын негеп турар.

Бүгү делегейниң ажылчы чоннарыбиле бир дөмей польша улус ийи улуг күрүнелериниң баштыңнарының ужуражыышкынын улустар аразының кол-кол айтырыгларының талазы-биле, ооң иштинде герман айтырын болгаш Барын Берлин дугайында айтырыгны тайбың шиитпирлээр талазы-биле херекке эге болуп шыдаар дээрзин идегел-биле холбаштырып турар. Тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынның мырыңай эргежок чугула болуп турарының дугайын Венага ужуражыышкынның фактызы боду-ла херечилеп турар деп «Жице Варшавы» солун бижээн.

Мооң-биле холбаштыр чепсеглениишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрериниң айтырыына хамаарыштыр солуннуң демдеглээни: Хрущев болза чепсеглениишкинни дүжүрериниң могаг-шылаг чок талалакчызы, амгы байдалдың өскерлип болурунга бүзүрелдиг кижи болуп турар. Чепсеглениишкинни эңдере бүдүрер чорукче болгаш халаптыг айыылче кижи төрелгетенни киир октап болбас деп үвеге Кеннедини бүзүредиринге Хрущев күжениишкиннерин харамнамайн турар.

Венгрияның «Мадьяр немзет» солунунуң мурнуку үүлүнге бижээни: Венага Н. С. Хрущевтуң Дж. Кеннеди-биле ужуражыышкынын эң бедик деңнелге чугаалажыышкыннарны чорударынче орукка чаа базым кылдыр көрүп турар. Ол базымның чедиишкини делегейниң янзы-бүрү кезектеринде болгулаан улуг өскерлиишкиннерни болгаш бистің үениң политиктиг боттуг үүлдерин Американаның Каттышкан Штаттарының президентизи кичээнгейге алырын кайы хире күзеп турарындан дыка хамааржыр деп солун демдеглээн. Тайбың дугайын бодап, чепсеглениишкинни дүжүрерин күзеп турар делегейниң хөй-ниитизи Совет чазактың баштыңы бодунуң делегейге онза алдар-хавыяазын болгаш политика талазы-биле ханы мерген угаангыр чоруун делегей байдалын экижидериниң болгаш чугула айтырыгларны шиитпирлээриниң эрге-ажыктарынга ажыглап, бодунуң бүгү-ле күштерин Венага база салыр дээрзинге быжыы-биле бүзүреп турар.

Вена ужуражыышкыны Аргентинаның парлалгазының улуг сонуургалын болдуруп турар. Буэнос-Айрестің болгаш чурттуң өске-даа хоорайларының солуннары бо ужуражыышкынның дугайында материалдарны эң-не көскү черлеринге улуг үжүктүг эгелер-биле шуптузун парлап турар. Солуннарның бодалын өзугаар алырга Н. С. Хрущевтуң Дж. Кеннеди-биле ужуражыышкыны делегей байдалынга болгаш күрүнелериниң моон соңгаар чорудар даштыкы политиказынга улуг салдарны чедирген турар ужурлуг.

(СЭТА).

БЫЖЫГЫП ТУРАР ХАРЫЛЗАА

Бистің областа тургустунуп турар ийи улуг комбинаттарның — «Тыва кобальтының» болгаш «Тыва даг-дүгүнүң» аразында харылзаа быжыгып турар. Олар каш удаа бот-боттарынга барышкан болгаш чарыжының түңнелдерин кылып турарлар. Чоокта чаа даг-дүгү комбинадының төлээлери Хову-Аксынга чораан болгаш аңаа үлетпүр, чуртталга-амыдырал черлери-биле танышкылаан. Аалчылар Хову-Аксының ажылчы чонунга концерт көргүзүп берген. Ооң программазы солун болгаш янзы-бүрү болган. Чижээлээргe, хөгжүм талазы, хөйнүң болгаш ийи-чаңгыс кижилерниң ырлары, танцылар, уранчечен номчулгалар база көскү черни концертке эллээн.

Тывада чеди чылдың ол ийи улуг тудугларының коллективтери моон соңгаар-даа ажыл талазы-биле мурнакчы үүлдерин солушчур талазы-биле хемчег алырын үргүлчүлээр.

ЧУРУКТА: «Тыва даг-дүгү» комбинаттың бригадазы хову-аксычыларга концерт көргүзүп турлар.

Фото Г. Сиротиннии.

Горбахтың совет журналистер-биле беседазы

ВЕНА, июнь 1. (СЭТА-ның тускай корреспондентизи). Майның 31-ниң кежээзинде Австрияның федералдыг канцлери Альфонс Горбах бөлүк совет журналистерни хүлээп алган болгаш оларның салган айтырыгларынга харылаан, дараазында медеглелди кылган:

«Совет Эвилелиниң премьер-министри Никита Сергеевич Хрущевтун болгаш Американың Каттышкан Штаттарының президентизи Джон Кеннединиң ужуражыышкынын Венага чорударынга таарымчалыг байдалдарны австри таладан тургузуп болур бе дээр дугайында баштайгы дилегни Австрияның федералдыг чаза алган үеде, австри черге ындыг баштайгы ужуражыышкынга чүгле байыр чедирер эвес, харын Австрияны ол ужуражыышкынны чорудар чер кылдыр шилип алыр болза, кончуг-ла таарымчалыг болур ийик деп чайгылыш чокка харылаан бис. Ужуражыышкынны чорударын эки хандырар төлээде, бодап турар бүгү-ле техниктиг белеткелдерни боттандырары-биле бүгү-ле үүлдерни австри таладан кылган дээрзин бүзүредирин күзеп тур мен. Ийи чазактарның баштыңнарының беседазынга эң-не таарымчалыг байдалдарны тургузар дээш оралдажыр бис. Бүгү делегей-биле бир дөмей бистер базала ол ужуражыышкын быжыг тайбынче орукту тыварынга бараан болган турарынга идегеп турар бис. Бо хүннерде бүгү делегей Венаже көрүп турар болгаш кайы-кайызын билчиг чоруктун херээнге, дүшкүүрлүг чоруктун чавырлырынга болгаш «соок дайынны» туюлунга чедир ажыл эртеринге депшилге болур деп идегеп турар.

Баштайгы беседалар бүгү-ле салдынган айтырыгларны доп-дораан шиитпирлеп шыдавас деп үвени бистер база-ла медереп билип турар болбайн аан. Ынчалза-даа бир эвес делегейниң эң улуг ийи күрүнелериниң харыысалгалыг күрүне ажылдакчыларының аразында санал-оналдар солчулгазы чоокшулажыышкынга, чугаалажыышкын талазы-биле киржикчилериң чаагай сеткилинге удур-дедир бүзүрежиринге чедире бээр болза, ынчан улустар аразының бүгү-ле негелделиг айтырыгларының талазыбиле чугаалажыышкыннарның чедиишкинниг болуру чоокку келир үеде болдунар аргалыг болуру чигзиниг чок.

Ол ужуражыышкынны Венага эрттирер дээнинге бистің шын сеткилиистен байыр чедирип турарывысты болгаш бир эвес быжыг тайбыңны хандырарынче шиитпирлиг эргилде Венаның болгаш Австрияның ады-биле холбажыр болза, аас-кежиктиг болурувусту мен база катап чугаалап тур мен».

Вена ужуражыышкыны дээш Премьер-Министр Хрущевка өөрүп четтирер ужурлуувусту бистер, австрилер кончуг эки билип турарывысты немеп каар бодай-дыр мен деп федералдыг канцлер оон ыңай чугаалаан.

Африканың профэвилел шимчээшкининде чугула үе-чада

КАСАБЛАНКА. (СЭТА). Профэвилелдериниң чоокта чаа бодунуң ажылын доокан бирги Бүгү-африка конгрези «Империализмге, колониализмге, неоколониализмге, феодализмге, реакцияга удур, кижини кижи дарлаар чоруктун бүгү хевирлеринге удур демисел» деп кол принциптери чарлаан федерациянын Бижиин чаңгыс үн-биле хүлээп алган.

Африканың ажылчы чоннарының чаңгыс эви болгаш эп-сеткил каттыштырылгазы дээш, даштыкы чазактарның болгаш күрүнелернин, делегейниң профэвилелдер организацияларының африка профэвилелдериниң иштики херектеринге холгаарлашпазының принцивинге үндезилээш, африка профэвилелдериниң хамаарышпас чоруу дээш демисежир деп Африканың профэвилелдер организацияларын конгресс кыйгырган. Национал профэвилел организациялары—федерацияның кежигүннери делегейниң өске профэвилел каттыжыышкыннарынга кирип болбас деп шиитпирни конгресс хүлээп алган (делегейнин өске профэвилел каттыжыышкыннарындан үнеринге он-ай хуусаны доктаадып турар).

Конгресстин демдеглээни: африка профэвилелдериниң сорулгазы болза боттарының чурттарының болгаш бүгү диптің африка ажылчы чоннарының чаңгыс эвин камгалаары, оларның эргелери болгаш эрге-ажыктары дээш, африка диптің бүгү чурттарының хосталгазын, политиктиг болгаш экономиктиг хамаарышпас чоруун чаалап алыр дээш демисел болур. Федерация нейтралитетин принциптерин болгаш бүгү делегейниң ажылчы чоннары-биле эпсеткил каттыштырылгазын деткип турар.

Конгресс алжир айтырыының талазы-биле, Мурнуу-Африка Эвилелде болгаш Аденде байдалдың дугайында база өске-даа айтырыгларның талазы-биле резолюцияларны хүлээп алган.

Профэвилелдериниң Бүгү-африка федерациязының тургустунганы ышкаш ындыг чугула болуушкунну үнелеп көрбүшаан, ол федерацияның президентизи Махджуб Бен Седдиктин конгресске чугаалаан түңнел чугаазынга федерацияның тургустунганы африка профэвилел шимчээшкининиң төөгүзүнге эргилделиг үүл болур деп медеглээн. Диптің чаңгыс аай профэвилел организациязы ышкаш ындыг улуг күшке ам Алжирде, Анголада болгаш Африканың бүгү черинде империалистер болгаш колониалистер таваржыр. Федерация өске чурттарның профэвилел организациялары-биле кады ажылдажылгадан черле ойталавайн турар, ынчалзажок иштики херектерге холгаарлашпас чоруккa болгаш ден эргеге үндезилээш кады ажылдажылганы чорудар апаар. Бистин федерациявыс блоктарга кириппес, дайынның чепсээ болбас, а төпшээрежилгенин болгаш тайбыңның хөрээнге бараан болур.

Допчу медээлер

✦ Индонезияның президентизи Сукарно найыралдың аян-чоруун кылып, Прагадан Будапештиде чеде берген.

✦ Бразилияның национал конгрезиниң төлээлери Варшавада келген, депутаттар палатазының оралакчы президентизи Клелио Де Лемос төлээлерни баштап чоруур.

✦ Рейтер агентилелдің корреспондентизиниң Сингапурдан дыңнатканын өзугаар алырга, Селетар хоорайның районунда англи шериг-агаар базазындан каш километр ырак черге англи шериг-агаар күштериниң транспорт самолёду чууруулдур дүшкен, аңаа 15 кижи чораан.

✦ Юрист-демократтарның делегей Ассоциациязының секретариадының шиитпирин өзугаар тургусканы юристерниң делегей комиссиязының үш хонукта үргүлчүлээн хуралы Берлинде доозулган. Комиссияның ажылынга Европаның 13 чурттарының, ооң иштинде Совет Эвилелиниң болгаш социалистиг өске-даа чурттарның төлээлекчилери киришкен. Комиссия шаанда нацисчи шииткекчилер чораан болгаш ам Барын Германияның судтарында, прокуратуразында, күрүне аппарадының өске-даа албан черлеринде улуг дужаалдарда олуруп турар шииткекчилерниң ажыл-чорудулгазының дугайында материалдарны чугаалажып көрген. ГДР-ниң, Венгрияның, Польшаның, Чехословакияның болгаш Австрияның киирген документилериниңден билдинип турары болза, 1100 чыгам гитлержи шииткекчи-өлүрүкчүлер чорааннар, ГФР-ниң юстиция аппарадында база катап олуруп турарлар.

✦ Финлянд Республиканың президентизи Урхо К. Кекконен албанның харыы аян-чоруун кылып, Хельсинкиден Венаже ужудуп үнүпкен. Финляндияның садыг болгаш үлетпүр министри А. Карьялайнен болгаш өске-даа кижилер Кекконенни удеп чоруур.

КҮШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

БУТ БӨМБҮҮ

Кызылга бирги чер дээш бут бөмбүүнүң ээлчеглиг маргылдаазынга «Спартак» болгаш аэропорт коллективиниң командалары ойнаан.

«Спартактың» бичии ооллар командазы аэропорттуң ооллар командазын 9:1 санга чиниги-биле уткан, а «Спартактың» улуг улус командазы ужудукчуларны база-ла 4:0 санга уткаш тиилээн. Ооң дараазында № 1 чүк АТК-зының болгаш «Коммунтудугнуң» командалары ойнаан. АТК командазының ооллары оюнуң бирги чартыында бир мячини, ийиги чартыында ийи мячини киргеш, 3:0 санга уткаш, тиилелгени чедип алганнар. АТК-ның ооллар командазы ам дээрезинде алза чогуур 6 сандан 6-ны алгаш, ооллар командаларының мурнунда чоруп турар. Улуг улустар командаларының оюну барык-ла ден байдалга эрткен. Ийиги 45 минутада АТК командазының төп камгалакчызы бодунуң хаалгазынче мячини киир теп алган. Ынчалза-даа транспортчулар удатпаанда санны деңнештиргеннер. Оюн хайым болган.

Спортчу клуб аайы-биле азы ооллардың болгаш улуг улустарның командаларының алган саннарын өзугаар алырга, ам дээрезинде бирги черде «Торпедо» командазы алза чогуур 12 сандан 11-ни алгаш бирги черде чоруп турар. № 1 чүк АТК-зының командазы 10 санныг, «Буревестник»—9 санныг, «Спартак»—8 санныг чоруп турар. «Динамо» командазы «Труд» командазы-биле ойнаан оюнун шын эвес ден санааш катап ойнаар дугайында дилег киргеш. Судья коллегиязы оларны катап ойнадыр деп шиитпирни үндүргеш болгаш олар июнь 29-та катап ойнаарлар.

Июньнуң 18-те Кызылга Красноярскиниң «Спартак» командазы ужуп келир. Ол команда РСФСР-ниң «Спартак» ниитилелиниң чөвүлелиниң кубогу дээш областың болгаш Кызылдың эрткен чылгы чемпиону «Торпедо» командазы-биле ойнаар.

Ю. МЫЛЬНИКОВ, маргылдааның кол судьязы.

„ВЕТЕРАН" КОМАНДАЗЫ МУРНУНДА

Хол бөмбүүнүң талазы-биле Кызыл хоорайның бирги чери дээш демиселдің ээлчеглиг маргылдаазы эрткен четвертте дыштанылганың болгаш культураның Гастелло аттыг парыгының хол бөмбүүнүң шөлүнге болган.

Баштайгы оюнда «Ветеран» биле механизация училищезиниң командалары таварышкан. Улуг назылыг, хоочун хол бөмбүкчүлери бодунуң аныяк удурланыкчыларын ийи улаштыр чиниги-биле удуп алган.

Ооң дараазында динамочулар биле Элегес шахтазының спортчуларының ужуражыышкыны көрүкчүлерниң сонуургалын көдүрген. Шахтерлар хол бөмбүүнүң маргылдааларынга бо чылын чаа эгелеп киржип турар-даа болза, өске чамдык командаларга бодаарга эки белеткелдиин көргүскен. Баштайгы ийи оюнда кайы-даа командалар бир-бир удушкан.

Үшкү түңнел оюнга динамочулар боттарының туруштарын өскертип, кичээнгейлиг ойнап эгелээн. Хол бөмбүүнүң талазы-биле «Динамонуң» сураглыг чыынды командазының ойнакчылары бүгү күжүн үндүрүп тургаш, арай боорда шахтёржуларны удуп алган.

Ветераннар биле спартакчыларның солун оюнун көөр дээш көрүкчүлер шөлдү долгандыр долуп келген. Улуг назылыг, хоочун хол бөмбүкчүлери бодунуң күштүг удурланыкчызын баштайгы удаада удуп алза-даа дараазында оюнда чедимче чок ойнааш уттурупкан. Үшкү оюн эн-не солун болган. Кажан «Спартактың» саны 14:13 турда ветераннар мячини чаалап алгаш, солуушкунну кылып алган. Ынчангаш шыырак халдакчы Петрусенко паска чедип келген. Кумаяк мячини бээринге келгеш, күштүү-биле берип турупкан. Сан 15:14 апарган. Сөөлгү дыызыг беришкин мяч спартакчыларның талазындан оожум ажып келирге, ону ветераннар көдүрүшкеш, Петрусенко күштүү-биле кагарга мяч дедир келбейн барган. Мынчангаш «Спартак» 2:1 санга уттурган.

Сөөлгү ужуражыышкында «Буревестниктин» 11 командазы көдүр ажыл-агый техникумунуң командазын база 2:1 санга удуп алган.

Ынчангаш «Ветеран» командазы 4 команда-биле ойнааш чаңгызынгадаа уттурбаан.

Маргылдааның ээлчеглиг ужуражыышкыннары бөгүн паркка эгелээр.

К. АЛЕКСЕЕВ.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

МАЙ 4-ТЕ

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): **«Андрейка»** 9.30, 11.30 шактарда. **«Дуэль»** 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда. (Биче залга): **Мультипликация** 12.30, 2.30 шактарда. **«Леди Гамильтон»** 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **Мультипликация** 10 шакта. **«Дөртелээ»**, 11.15, 1.15, 3.15 шактарда. **«Чайгы шөлээлер үези»** (делгем экранныг) 5.30, 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Балтийниң алдары»** 11.15, 1.15, шактарда. **«Дээди принцип»** 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА: **«Андриеш»** 1, 3 шактарда. **«Өлүг кижилер»** 5, 7, 9 шактарда.

МАЙ 5-ТЕ

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга) **«Чурттаарынга төрүттүнгеннер»** 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда. (биче залга): **«Идиот»** 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **«Хайгыылчының маадырлыг чоруу»** 11.15, 1.15, 3.15 шактарда. **«Дуэль»** 5.15, 9 шакта. **«Чайгы шөлээлер үези»** (делгем экранныг) 7.15 шакта.

«ВОСТОК»: **«Шипкиниң маадырлары»** 1.15 шакта. **«Мистер Питкин дайзынның тылында»** 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Чехословакияның Социалистиг Республиказы. «Чаңгыс эпте болгаш найыралда» деп делгелгени Остравада ажыткан. Ол делгелге чехословак болгаш совет улустарның найыралынга тураскааттынган. Соңгу Моравияны Совет Армияның хостаанының дугайын болгаш аңаа партизаннарның ажыл-чорудулгазының дугайын хөй санныг делгиирлер чугаалап турар.

ЧУРУКТА: делгелгениң залында.

СЭТА-ның фотохрониказы.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

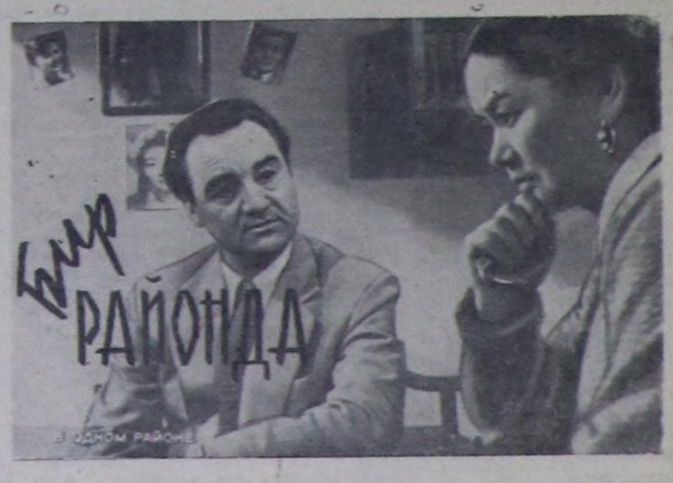

ДЕП КИНОНУ КӨРҮНЕР.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчызының 35-24, пропаганда кылдызының 23-54, харыысалгалыг секретарьның болгаш харыысалгалыг дежурныйның 23-35, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт кылдыстерининиң 25-38, партийжи амыдырал болгаш культура амыдырал кылдыстерининиң 37-13, иштики информация кылдызининиң 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг кылдыстерининиң 21-27, литажылдакчыларның 22-64, бухгалтерияның 31-75, корректорларның 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—00371. Чагыг № 1181. Культура эргелелиниң типографиязы